NAŠE NARODNE POSLOVICE

Crtež na koricama iz starog evanđelistara "szlavne horvaczke Biskupie zagrebechke"

NAŠE NARODNE POSLOVICE

Malo riječi - mnogo mudrosti
(1.600 poslovica)

Prikupio :
o. Antun Weissgerber Dl.

Karlovac 1993.

Izdavač : Nacionalno Svetište sv. Josipa, Karlovac. - Odgovara: Marijan Radanović, Karlovac, Boškovićeva 36. - Grafička priprema: Impressum, Karlovac. - Tisak: Tiskara Pečarić & Radočaj, Karlovac.

Predgovor

U malo riječi poslovice donose mnogo mudrosti. Nastale su iz bogatog životnog iskustva mnogih naraštaja i razmišljanja o životu i smrti, o Bogu i ljudima, o dobroti i zloći, o mladosti i starosti, o sebičnosti i darežljivosti, o istini i laži, o zdravlju i bolesti, o poštenju i nepoštenju, o rodacima i kumovima i tolikim drugim pojavama u životu. U mnogim je poslovicama prisutna vjerska kršćanska misao, koja zapravo prodahnjuje i svu našu kulturu.

Poslovice osuđuju zlo, a hvale dobro, potiču na plemenito i ozbiljno shvaćanje života. Izrečene su duhovito, ali i mudro. Neke su toliko snažne, da mogu biti dobre vodilje, lozinke kroz život. Ima među njima i oštrijih izričaja kako su već nikle iz narodne duše, no kad ustanovljuju neko zlo kao činjenicu, ne žele to pohvaliti nego osuditi i od toga odvratiti.

Ovoj smo knjižici dali naslov "Naše narodne poslovice", jer premda među njima ima i prevedenih iz drugih jezika ili preuzetih iz književnih djela, ipak je to neznatno prema broju poslovica iz svih krajeva naše hrvatske domovine.

Kroz više godina, od 1984. do 1991. godine, u Glasniku sv. Josipa izlazile su ove poslovice pod naslovom "Malo riječi - mnogo mudrosti". Čitane su sa zanimanjem i tražene, pa vjerujemo da će mnoge još više obradovati sakupljene u cjelini. Rado će ih čitati stariji i obnavljati ih, jer su i mnoge poznate, no ipak vjerojatno nisu sve, pa će i za njih biti to novost. A mladi neka ih s povjerenjem čitaju i razmišljaju te se njima koriste za svoju osobnu izgradnju i za stjecanje životne mudrosti.

Poslovice mogu dobro poslužiti odgojiteljima. O njima će roditelji s djecom razgovarati i tumačiti ih i primjenjivati na život. Govornici i propovjednici ih mogu koristiti, također mogu poslužiti kao dobre teme za pismene radove.

Ove je poslovice sakupio pok. o. Antun Weissgerber DI. svojim marnim radom i velikom ljubavlju i ustupio ih Glasniku sv. Josipa za tisak. Izričemo mu veliku zahvalnost. Pravo je da to sakupljeno duhovno narodno blago ne propadne.

Ovoj njegovoj zbirci pridodano je još stotinjak poslovica iz drugih izvora, na čemu zahvaljujemo suradnicima.

Molimo čitatelje, kojima su poznate i druge poslovice, koje ovdje nisu spomenute, da bi nam ih dobrohotno dostavili, pa da za buduće izdanje ova zbirka bude još potpunija.

Zahvaljujemo Provincijalatu Družbe Isusove u Zagrebu za odobrenje izdavanja ovih poslovica. Iskrena hvala.

Neka u ovo vrijeme duhovne obnove našega naroda i ove poslovice makar malo doprinesu našem duhovnom napretku i preporodu, da odbacimo svako zlo, a učvrstimo se u dobru.

Bilo vam ugodno, zanimljivo i korisno čitanje i razmišljanje ovih poslovica!

Karlovac, 1. srpnja 1993. *Izdavač*

I. VJERA U BOŽJU PROVIDNOST I PRAVEDNOST

VJERA

1. Tko je s Bogom, i Bog je s njime.
2. Tko je pri Bogu, taj je i pri sebi.
3. Nije vira komad sira.
4. Sve za vrijeme, a Bog zauvijek.
5. Sve je za sada, a Bog za vazda.
6. Tko Boga štuje, triput blago mu je.
7. Tko se svakom klanja, taj nijedne vjere nema.
8. Nije Bog za zadnji dan, nego za svaki dan.
9. Nije dosta vjerovati, već po Bogu djelovati.
10. Sve za vjeru, ali vjeru ni za što.
11. Čim se vjera ugasi, i ljubav se ohladi.
12. Tko vjeru krši, naopako svrši.

BOŽJA PROVIDNOST

1. Čovjek snuje, a Bog određuje.
2. Čovjek veli, a Bog dijeli.
3. Bolje je što Bog šalje, nego što čovjek daje.
4. Bog vedri i oblači.
5. Kad Bog neće, lišće se ne kreće.
6. Nije u čem oči vide, nego u čem Bog daje.
7. Bez Božje volje ni list s gore.
8. Kad Bog hoće, iz vedra neba daždi.
9. Čovjek namjerava, a Bog odmjerava.
10. Gdje čovjek ne sluti, Božji su puti.
11. Bog je dao kravicu, Bog će dat i travicu.
12. Tko je dao zube, dat će i pod zube.
13. Božje sunce sve jednako grije, Božja šiba sve jednako bije.
14. Koga Bog miluje, onoga i kara.
15. Pomozi si sam, pa će ti i Bog!
16. Liječnici liječe, a Bog daje zdravlje.
17. Tko se čuva, i Bog ga čuva.
18. Zaludu se čovjek čuva ako ga Bog ne čuva.

19. Koga Bog čuva, onoga puška ne bije.
20. Polako se voze Božja kola.
21. Bog ne plaća svake subote, al' kad plaća, dobro plaća.
22. Bog zatvori vrata, a otvori prozor.
23. Sedam cara svu noć vijeće vijećalo, a ujutro na Božju je bilo.
24. Kad Bog daje, ne pita čiji si sin.
25. Đavao bi glavu skinuo, ali Bog ni dlake ne da.
26. U Boga su vunene noge, a gvozdene ruke. (Tiho stigne, a čvrsto zgrabi.)
27. Zaman trudi kome se protive nebesa.
28. Bog boguje, a čovjek luduje.
29. Teško svijetu kad ljudi boguju.
30. Jedno oko uvijek gleda kom se sakrit ništa ne da.
31. Vidi Bog opačinu kroz debelu oblačinu.
32. Priko Božije se ne može.

BOŽJA PRAVDA

1. Tko protiv cara, plati glavom. tko protiv Boga, plati dušom.
2. Božja vaga odvaguje kako pravda dokazuje.
3. Bog nikom dužan ne ostaje.
4. Nitko ne izmiče Božjoj desnici.
5. Bog pravo, a ljudi kojekako.
6. U Boga sirotinja pravdu nalazi.
7. Nije Bog ćorav kao ljudski sud.
8. U kadije mito, a u Boga sito. (Razluči pravo od krivog)
9. Božji sudovi sporo melju, ali dobro samelju.
10. Nije Bog mačka da odmah očeprlja.
11. Božja šiba je dosta duga da svakog dohvati.
12. Koga Bog kvrcne, ne treba mu toljage.
13. Doći će Božji rasad na đavolski nasad.
14. Zna Bog čije ulje u kandilu gori. (makar ga drugi nasipavali)
15. Pričija je Božja no caresva.
16. Od Božjega suda nema kuda. (ne može se pobjeći)
17. Kad su sudice varalice, sudija je Bog.

II. ČOVJEK

njegova životna borba, kušnje i smrt

ČOVJEK

1. Nije svaki čovjek koji se čovjekom naziva.
2. Ima ljudi i "ljudi". (Matoš)
3. Od čovjeka se ništa nije otelo. (Kralj prirode)
4. I pod dubom čovjek se rodi. (Dostojanstvo osobe)
5. Čovjek se ne mjeri stasom, nego dobrim glasom.
6. Za čovjeka se ne pita koliko mu je godina, nego kakva mu je duša.
7. Ne čini čovjeka glava na ramenu, nego srce u grudima.
8. Ne gledaju se vrata kakva su, nego čija su. (Važniji je čovjek nego njegova kuća.)
9. "U čovjeka svakog ima traga nekoj smjesi anđela i vraga." (Bogović)
10. Ljudi su gusto posijani, ali rijetko niču. (Pravi ljudi)
11. Između tolikih ljudi na svijetu, jedva 4 čovjeka. (Igra s dualom, jer je već 5 ljudi)
12. Čovjek časti mjesto, a ne mjesto čovjeka. (Pročelje)
13. Gledaj konja po vratu, a čovjeka po ćudi!
14. Čovjek je tvrđi od kamena, a slabiji od jajeta. (Teškoće ga ne obore, a malenkost ga slomi)
15. U čovjeka jača je riječ nego pesnica.
16. Mijenja se mjesec na nebu, pa kako ne bi čovjek na zemlji.
17. Bilo je vedro pa se naoblači.
18. Čovjeku se mačka umiljava, pas ga obožava, a prase ga smatra jednakim.
19. Čovik na svitu, kap na listu. Smrt dahne, kaplja sahne.
20. Čovjeku priteci u pomoć i kad se ne ponaša kao čovjek.

POUKA SMRTI

1. Što kolijevka zaljuljala, to motika zakopala.
2. Što se u povoj zavije, to se pokrovom pokrije.
3. Jedanput se rađa, jedanput se mre.
4. Od dvije smrti nitko ne gine.

5. Bliža je smrt od košulje.
6. Što čovjek dalje prti, to bliže kroči smrti.
7. Dan po dan i smrt za vrat.
8. Zemlja zemljom hodila pa se zemljom pokrila.
9. Zemlja od'ranila, zemlja sahranila.
10. Smrt ne kosi samo na tuđoj livadi.
11. Smrt ne pita: Kad ćemo?, nego: Hajdemo!
12. Ti govoriš: Ima kad!, a smrt veli: Baš ćeš sad! Ti pjevuckaš: Oja, oj!, a smrt viče: Brale stoj! Ti zaklinješ: Jošte malo!, a smrt veli: Baš mi stalo! Ti vapiješ: Još sam mlad!, a smrt veli: Takve imam rad!
13. Svakome jedan porod - i jedan pokop.
14. Smrt čeka stara na pragu, a mlada u zasjedi.
15. Jednog čeka na uranku, drugog čeka o sumraku.
16. Čovik na svitu, kap na listu. Smrt dahne, kaplja sahne. (Poljica)
17. Smrt još nikoga poštedjela nije.
18. Smrt - nezvana suđenica.
19. Ide smrt redom i preko reda.
20. Smrt ima škiljave oči pa pogađa upopreko.
21. Smrt nema kalendara.
22. Smrt vreba sa svih strana, i iznutra i izvana.
23. Sve bolesti ilovača liječi.
24. Smrt je sudba svačija.
25. Smrt se u svijetu dobro udomaćila.
26. Jedna smrt, a stotinu uzroka.
27. Od mnogih se bolesti pati, a od jedne smrti gine.
28. Nit starosti vijeka, niti smrti lijeka.
29. Živ je sinoć omrkao, a mrtav jutros osvanuo.
30. Snijeg zimu, a bijele vlasi smrt najavljuju.
31. Já se utopio u moru, já u potoku, svejedno je. (Bosna)
32. Mlad mrijet more, a star mora.
33. Smrt mu vile u oči uperila.
34. Čini, čovo, štogod hoćeš, ali nećeš dokle hoćeš!
35. Muka je živjeti, a žao umrijeti.
36. Ima pokrova za svačiju glavu.
37. Danas čovjek, sutra crna zemlja.
38. Smrt ga od šale odnijela.

39. Više ga je u zemlji, nego nad zemljom. (Smrti bliz)
40. Više ga je u grobu, nego izvan groba.
41. Smrt je najnesigurnija varalica i najsigurnija grobarica.
42. Tko se smrti ruga, brzo će je naći.
43. Više je na pazaru janjećih koža nego ovčjih. (Smrt mlade češće grabi)
44. Nekoga smrt čeka pod krevetom, nekoga u budžaku.
45. Smrt sve odnosi što čovjek u kuću nanosi.
46. Mrtvi živima oči otvaraju.
47. Mrtvi živima šutke govore.
48. Mrtva glava račune ne dava.
49. Mrtva usta ne govore. (da bi se branila)
50. Smrt sve pokriva - i sve otkriva.
51. Muka duše ne vadi, nego suđeni sahat. (muslimanska)
52. Ne možeš silom u zemlju, nego kada ti Višnji dosudi.
53. Časna smrt vas život proslavi.
54. Tko živi prikorno, umre zatorno.
55. Smrt zlomu provala, dobromu ražgala.
56. Smrt za suze ne haje nit od plača bježi.
57. Netko mre od svoje obijesti, a netko od tuđe.
58. Na ognjištu posvadište, na odrištu pomirište.
59. Za zemlju se braća krvarila, a sad im puna usta zemlje.
60. Šuplja daska (odar) kazuje istinu.
61. Duga bolest - smrt pripravna.
62. Kakva te smrt nađe, takva te prid Boga prenosi.
63. Ne prikini, Bože, dok sam zelen! (nepripravan na smrt)
64. Bit će sanka i previše za me kad zemljicu natovarse na me.
65. "Samo ne daj, bože, duše izgubiti, a za ovaj smrdljivi svijet lako ćemo". (Jedan Hercegovac na samrti)
66. "Kajite se, jerbo zora rana nać će mnogog kud za vazda gre se!" (Iv. Mažuranić)

SAVJEST

1. Savjest tiho zbori, al' se glasno čuje.
2. Savjest je skrovita, ali rječita.
3. Savjest je Božja budilica.
4. Savjest je kao sova koja se čuje u gluho doba.

5. Tko bježi od savjesti, bježi od svoje sjene.
6. Mirna savjest najbolji je jastuk.
7. Zla savjest mučna je postelja.
8. Kad si valjan, lijepo zbori; kad ne valjaš, odmah kori.
9. Ima dana kad se bojiš svakog insana. Ima noći, kad se strašiš i sebe sama.
10. Bježi kud te volja, ali od sebe ne uteče.
11. Nema gore aveti od crne savjesti.
12. Crna savjest srce kljuje dok te ne prokljuje.
13. Teža je mora u grudima nego gora na grudima.
14. Ružan čovjek ne voli gledati u ogledalo. (u sebe)
15. Doći će crni vranac na tijesan klanac.
16. Što dlijetao kljuje, na prsa mu pada.
17. Tko se u zlo uputi, duša mu se zamuti.
18. Bolje je da te izjeda bolest nego zla savjest.
19. Bježi sreća kad je nema u srcu.
20. Mir caruje kad mu ponudiš prijestolje u sebi.
21. Jednome sve za smijeh (laksista), drugome sve za grijeh (skrupulant).
22. Ćorava savjest i drugoga krivo mjeri.
23. Lako je ispričati neznalicu, ali teško sveznalicu.
24. Na Božjoj vagi savjest je najteži uteg.
25. Doći će đavao po svoje kad nisi više - svoj.

STRASTI - NAPASTI

1. Puštena strast - gotova propast.
2. Kad krv vrije, vrag se smije.
3. Kad krv vri, vrag ne spi. (Hrv. Zagorje)
4. Kad srce oslijepi, i ružno olijepi.
5. Tko zmiju grije u njedrima, ujede ga za srce.
6. Tko se u zlo uputi, duša mu se zamuti.
7. Kad u srcu gori, u glavi se dimi.
8. Čista se zlata rđa ne hvata.
9. Lakše je vatru užeći nego ugasiti.
10. Gdje vuk jednom ovcu ugrabi, ondje ju opet traži. (Strast krađe)

11. S koje je strane drvo posječeno, onamo i pada. (Navike slabosti)

ĐAVAO NAPASNIK

1. Đavao nit ore nit plije, nego mržnju sije.
2. Đavao nit ore nit kuje, nego samo o zlu snuje.
3. Đavao ni sam sebi nije dobra učinio, kako li će drugima?
4. Bog je dobar, ali su i đavoli jaki.
5. Tko đavla traži, lako će ga naći.
6. Tko se s đavlom igra, dušu zaigra.
7. Tko s đavlom tikve sadi, o glavu mu se razbijaju.
8. Tko s đavlom u kolo, noge će mu potrti.
9. Tko s đavlom pođe, u vražju kuću dođe.
10. Tko đavlu pruži prst, cijelu mu ruku pograbi.
11. Đavao rogove skriva, ali repa ne može. (Početno ga teško prepoznati, ali završno lako)
12. Đavao nikom ne najavljuje, nego navaljuje.
13. Đavao dušu pričeka dok ju ne dočeka.
14. S đavlom nije šale zbijat, jer na koncu ti ćeš plakat a on će se smijat.
15. Ti zlo osnuj, a đavao će izatkati.
16. Koga đavao šćepa, lako ga ne pušta.
17. Đavo se mota oko svega što ne valja.
18. Besposlica - đavolja uzglavica.
19. Đavao je dobro izučio kako će čovjeka namagarčiti.
20. Đavao se mota iza plota da namami preko plota. (Krađa)
21. Đavao zna načiniti lonac, ali ne zna poklopac.
22. Đavolski papci kasno se prepoznaju.
23. Đavao uči krasti, ali ne i sakriti.
24. Zna đavao jer je star i ne umire.
25. Nije đavao budala, ali je budala koji ga sluša.
26. Kada te đavao hvali, onda ti i podvali.
27. Kada te đavao uhvati za skut, odreži ga! (Odbaci napast)
28. Ni đavao nije svemu kriv. (I čovjek je kriv svojom zločom)
29. Đavlu pruži dlaku, a on prihvati cijelo uže.
30. Od đavolskog jajeta nikad Božji pivac. (Dobar plod)
31. S đavlom ni čorbanja ni čarkanja.

32. Đavao se ne tjera kamenom, nego Amenom. (molitvom)
33. Ne davi se đavo maslom, nego čislom. (krunicom)
34. Đavolski papci i svetinju uprljaju.
35. Đavao na križ reži, ali od križa bježi.
36. Neki se đavao tjera krstom, a neki toljagom.
37. Nagrajsao kao đavo na Veliki petak.

GREŠNA PRIGODA

1. Tko kraj ponora hodi, u ponor dohodi.
2. Tko kraj ponora pleše, u nj se strovali.
3. Ako čovjek neće na napast, hoće napast na čovjeka.
4. Ako neće zlo od tebe, bježi ti od njega!
5. Tko se s vatrom igra, vatra će ga zapaliti. (požuda)
6. Trni prvu iskru da ne bude požara!
7. Leptir oko svijeće leteć najposlije izgori.
8. Na sklizavoj stazi lako je posrnuti.
9. Plesao je magarac na ledu pa se čudi što u led propade.
10. Kad zlo spava, ne budi ga.
11. Kad zloba kraljuje, ne primiči se prijestolju!
12. Kad lisica pridikuje, pazi dobro na kokoši!
13. Tko vučju štenad hrani, svoje ovce kolje.
14. Zlobniku niti reci niti poreci, nego gledaj pa uteci!
15. Tko sa psima liježe, nauči lajati. (Društvo psovača i prostaka)
16. Tko pijanu braću grli, pod stolom će ležati. (Društvo pijanaca)
17. Ima noć svoju moć.
18. Mrkla noć lupežem u pomoć.
19. Tamnoj noći svjedoka nema.
20. Noć je vragu u pomoć.
21. Noć je ogrtač mnogih zlodjela.
22. Noć je za neljude, a dan za ljude.
23. Psi i bekrije noću se klatare.
24. Što noć ne uradi, dan ne pohvali.
25. Kad bi noć vidjela, svašta bi vidjela.
26. Tko luta noću, nagazi na zloću.
27. Nečasni poslovi u tami se kriju.
28. Tamna noći, utočište zloći.

29. Da je pošteno, ne bi se u noć skrivalo.
30. Noć je vražja udica za ludu ribicu.
31. Pred pragom zloće prvi je korak opasan.
32. Ne zakorači gdje ne smiješ prekoračiti!
33. Ne primiči se vatri koja te opržila!

DOBRO I ZLO DRUŠTVO

1. S kim si, onakav si.
2. S kakvim si dopodne, onakav si popodne.
3. S kim te vide, s tim te pišu.
4. Reci mi s kim općiš, i reći ću ti što činiš.
5. Ne gledaj čovjeka kakav je, nego s kim druguje.
6. Prasac je prascu lijep, a magarac magarcu pametan.
7. Našla krpa zakrpu. Našla tikva čepinu.
8. Našla Šoša Maroša.
9. Tko sa psima liježe, pun buha ustaje.
10. Tko se psima pridruži, nauči lajati.
11. Tko se sa zlim druži, do groba se tuži.
12. Bolje i sam nego s rđavim drugom.
13. Bolje se s čovjekom pobiti nego s rđom cjelivati. Bolje je samovati nego s rđavim drugovati.
14. Gubava ovca sve stado ogubavi.
15. Trula jabuka zdrave pokvari, ali zdrava trule ne popravi.
16. S opakim ni čorbanja ni čarkanja.
17. I pravo se drvo iskrivi kad na krivom leži.
18. U kakvu si kolu, onako ćeš i poskakivati.
19. S kakvim kolo igraš, s takvim pjesmu pjevaš.
20. Tko u hajdučkoj planini sječe drva, ili izgubi kola ili izgubi vola.
21. Tko se o zloga vješa, u zlo se umiješa.
22. Kad golub s vranom noćuje, i on zagrakće.
23. Tko s vukom druguje, nauči zavijati.
24. Došla vila među svinje pa postala prasica.
25. Gdje je svak ćorav, i ti ćeš naškiljiti jedno oko.
26. Bolje se s dobrim svaditi nego sa zlim grliti.
27. S dobrim i u crnu nevolju, a sa zlim ni na carski dvor.

28. Među gavranima slavuj izgubi glas.
29. Tko s muhama pođe, past će u dubre.
30. Tko ide u pasje svatove, mora preskakati plotove.
31. Ni u tikvi suda, ni u zlome druga.
32. Tri je dobra teško sastaviti, a tri zla teško rastaviti.
33. Bez dobra druga život je tuga.
34. S dobrim drugom priko svita, a sa zlim ni do kućnog plota. (... ni na pir)
35. Tko se u mekinje umiješa, svinje će ga izjesti.
36. Smrdljivo bure i najbolje vino pokvari.
37. Bolje dobrome biti sluga nego zlome gospodar.
38. Kad se lopovi posvađe, bježi na stranu!
39. Kad se ugursuzi posvađe, jedan drugog izdaju.
40. Teži je rđav drug nego rđav put.
41. Bolje se s pol puta vratiti nego s rđavim do nakraj stići.
42. Sa zlim drugom putuje se s tugom.
43. Gledaj da ti drug ne bude na rug!
44. Sastalo se zlo i gore da se malo razgovore.
45. Sastala se boca i čepina, vino pije pijana družina.
46. S dobrim drugom radosna ti duša.
47. IL' SI SVIJET IL' SI SVET.

NAVIKA

1. Čemu mlad navikne, star obikne.
2. Čemu se mlad nauči, star se ne oduči.
3. U čemu malo zamali, u tome staro zastari.
4. Što je Jankić naučio, tog se Janko nije ostavio.
5. Pusto raslo, mahnito ostalo.
6. Što je u mlada naopako, u stara izopako.
7. Sveudiljna obika naravi je sestra. (druga narav)
8. Na što dikla obikla, na to baba navikla.
9. Operi prase, a prase opet u brlog.
10. Obuci svinju u zlato, ona opet u blato.
11. Okovi ne mogu naviknuti, ali navike mogu okovati.
12. Tko je lani pas bio, i ove će godine lajati.
13. Tko je grdan u petak, bit će i u svetak.
14. Vuk dlaku mijenja, ali ćudi nikada.

15. Lisica dlaku mijenja, ali ne grabežljive zube.
16. Krsti vuka, a vuk u goru.
17. Kurjače, reci: Amen! A kurjak: Janje!
18. Navika je jedna muka, a odvika trista muka.
19. Lasno je naučiti, al' je muka odlučiti.
20. I zlo, na koje tko navikne, pričinja se dobrim.
21. Stara mrlja teško se pere. I kad se pere, odijelo se dere.
22. Iz grma gdje kuna ležaše i opet ćeš je istjerati.
23. Svatko ima svoju mušicu i svoju ptičicu, a mnogi i orleša.
24. Neće jadna već što je navadna.
25. Promijenila svraka gnijezdo, al' i tamo krešti.
26. Pleti kotac ko i otac.
27. Svak po svome, a magarac po starinski.
28. Klin se klinom izbija, a navika odvikom.

OBIČAJ

1. Naš zavičaj - naš običaj.
2. Drugi ljudi - drugi običaji.
3. Druga vremena - drugi običaji.
4. Stari običaj - gotov zakon.
5. Bolje nek propadne selo nego običaj.
6. Svako selo svoju pjesmu pjeva.
7. Svako selo svoj adet ima. (Bosna)
8. Svaki kraj voli svoj običaj.
9. Mučno je u starom selu novi zakon uvesti.
10. Tko hoće krivu ulicu ispraviti, mora vele kuća oboriti.
11. Običaji od starine štit su jaki domovine.
12. Naopako selo pa i običaji opaki.

III. MOLITVA

Zahvalne i prosbene molitve za žive i mrtve

MOLITVA

1. Bez nevolje nema bogomolje.
2. Nevolja gola - najbolja škola.
3. Tko prazne ruke sklapa, pune ih rasklapa.
4. Tko je Boga namolio, i more je izlovio. (Dalmacija)
5. Bolje su sklopljene ruke nego stisnute šake.
6. U velikoj nevolji na velika koljena. (Bosna)
7. Brbljava molitva neba ne dosiže.
8. Bog je stari davalac.
9. Kome nitko, tome Bog i Gospa.
10. Općena molitva devetera nebesa probija.
11. Gledajući na Boga pođoh prosit za Boga.
12. Tko se Bogu moli, onog i Bog voli.
13. Tko se Bogu preporuči, od njega se ne odluči.
14. Ptica usred gaja - slavi Boga usred raja.
15. Kokoš vodu pije i na nebo gledi.
16. Kada te stisnu muke, nek su ti sklopljene ruke.
17. Tko silom u crkvu ide, Boga ne moli.
18. Gdje velika zvona zvone, ondje malo Boga mole.
19. Kome Bog daje, Gospa vriću drži. (Dalmatinska zagora)

NARODNE PROSBENE MOLITVE

1. Od neba vam rosilo, a od zemlje rodilo!
2. Nek te Bog prati i kući opet vrati.
3. Pomozi mi, Bože, na uranku, na bijelome danku, na mutnoj vodi i u tamnoj noći.
4. Zakrili me, Bože, krilom svoje milosti i sačuvaj od napasti!
5. Bog prosvjetlio i umudrio!
6. Utanji, Bože, al' ne prekini! (u teškoj nevolji)
7. Uplaši, Bože, al' ne umori!
8. Milostivi Bože, smeti moje dušmane da se o svom jadu zabave, a da meni ne naude!
9. Ne otvori, Bože, dušmaninu usta! (da ne naškodi)
10. Ne daj Bože onome koji ne da drugome!

11. Zaklonio te Bog svake muke i dušmanske ruke, đavolje oblasti i rđave vlasti, tijesnog sokaka i bijesnog Bošnjaka, rđava puta i Turčina ljuta!
12. Sačuvao te Bog vrletne planine i mršave slanine, slabe plužine i rđave družine, rata i glada i svakoga jada!
13. Očuvao te Bog od šuplja mosta i čestoga gosta, od tora bez ovaca i kese bez novaca, od babe koja se svađa džabe, i od djeda koji te zlo gleda.
14. Od Boga ti snaga da privariš vraga!
15. Ne daj, Bože, da se vrazi slože!

Za dobru ljetinu i plodnu stoku

16. S neba kiša škropila da bi zemlja rodila!
17. Bilo ti u klasu klasato, u busu busato, u struku trsato, a na gumnu hrpato... da bi dijelio voljnu i nevoljnu!
18. Bilo ti pri dnu busato, sredini trsato, a na vrhu klasato!
19. Bog ti dao vole vitoroge, konje vitkonoge, krave mljekovite, ovce na široko, novce na visoko...
20. Bilo ti u domu dječice, u gori lozice, u polju pšenice!
21. Ovce ti se hiljadile, krave ti se promušile, a pčele nebo zamračile!

Za pokojne

22. Bog mu dao u raju naselja!
23. Dušica mu raja dopala.
24. Duša mu se raja nagledala!
25. Rajsku slavu uživala u carstvu nebeskom!
26. Duša mu carevala gdje je Božić i Veliki dan!
27. Prosta mu duša! (od krivnje)

ZAHVALNE MOLITVE

1. Ruka ti se posvetila kojom si me darivao!
2. Desnica ti cvijetom cvala, a dušica raj dopala!
3. Hvala ti od Boga i od srca moga!
4. Hvala ti od neba do zemlje!
5. Da od Boga nađeš što si me darovao!
6. Pozlatio ti ruke dobri Bog!
7. Hvala ti gdje čuo i gdje ne čuo!
8. Bog ti dobro požurio, a zlo nasporio!
9. Ruke ti se pozlatile i od Boga napunile !
10. Da od Boga nađeš svako dobro!
11. Bog ti plati na nebeskih vrati!

IV. OBITELJ

obiteljski život, sretan, nesretan brak, odgoj djece

OBITELJSKI ŽIVOT

1. Nije kuća tisna gdi braća nisu bisna.
2. Tko ne ljubi svoga brata, njega biju tuđa vrata.
3. Bolje ti je šunca ne vidjeti, nego bratu svojem zavidjeti.
4. Teško sestri koja brata nema, a i bratu bez sestrice mile.
5. Gdje brat brata goni, sreća ih se kloni.
6. Breme je kućno veoma mučno kad mjesto sloge svak pruža roge.
7. Jao kući gdje se psi grizu (muški!), a mačke grebu (ženske).
8. Bolja je prazna kuća nego đavao u njoj.
9. Tri sam dana kiselio štrange da iz kuće istjeram bitange. (Slavonija)
10. Vuk na vuka ni u gori neće, a u kući brat na brata kreće.
11. Tko se na svoga tuži, sam sebe ruži.
12. Mlade snahe braću dijele.
13. Novo sito na klinu, a staro u zapećak. (snaha - svekrva)
14. Svak pita svekrvu: Kako ti ne neva?, a nitko da pita: Kako je nevi?
15. "Nevjesta je svemu kriva, i što bilo i što biva." (tužba mladih)
16. "Svekrva je svemu kriva, jer je kučka jošte živa." (tužba starih)
17. Kućni je prag najveće brdo, kad su ljudi krdo.
18. Starci uz ognjište, djeca na bunjište.
19. Ako smo braća, nisu nam kese sestre.
20. Ljubimo se mi, a kese nek se grizu. (Teško provedivo!)
21. Bila bi braća ko braća, al' tobolci su krvnici.
22. Teško vatri na glogovoj grani, teško starcu na zetovoj hrani. (Hercegovina)
23. Teško vatri od ljeskove grane, teško tastu od zetove hrane.
24. Kćerku kara, snahi prigovara.
25. Gdje jezici ratuju, ni šake ne miruju.
26. Na ognjištu posvadište, na ognjištu pomirište.
27. Kad muški buče, žene nek muče!

28. U tuđoj kući djeca brzo rasu. (Rijetko ih se vidi)
29. Nije kuća sretna od krmadi, nego od čeljadi. (Slavonija)

OTAC U OBITELJI

1. Obitelj bez oca - kuća bez vrata.
2. Otac kreše da iseše.
3. Otac brigu brine da djeci sreća sine.
4. Otac naokolo - djeca naopako.
5. Gdje nema očeve ruke, djeca podivljaju.
6. Tko ima oca, ima gospodara.
7. Očinski žuljevi kuću hrane.

OTAC - MATI

1. Kud otac bije, krv se lije, kud mati udara, meso raste.
2. Majčinska ljubav - djetinje veselje.
3. Svakomu je svoja majka mila, jer iz njena nikao je krila.
4. Majka na jedna vrata istjera, a na druga prima.
5. Majka jednom rukom bije, a drugom miluje.
6. Majka tukla, majka bila, al je opet svakom mila.
7. Imam djecu, imam svoja krila.
8. Žena bez poroda - jabuka bez roda.
9. Svaka ptica svome jatu, svaka majka svome zlatu.

SKLADAN BRAK

1. Muška glava i žensko srce jedan su život.
2. Prsten se krasi kamenom, a žena mužem.
3. Sin je od srca, a muž kod srca.
4. Pred oltarom jedno - u grobu jedno.
5. Drž' se žene kao sjene.
6. Tako nam vijenca kojim smo združeni ne bi bili nikad od ljubavi razdruženi.
7. Tako mi smrtne ure koja me čeka, ostajem vjeran tebi dovijeka.
8. Muž se pozna na licu žene, a žena na rubini muža.
9. Po otkosu poznaš kosača, a po rubini ženu.
10. Ako i kuća propadne, samo nek ljubav ostane!
11. Draga mravu mrvica kao kralju kraljica.

12. Bolja je ciganska ljubav, nego kraljevska svađa.
13. Lakše je breme u dvoje, nego kad vuče svako svoje.
14. Bog udružio, a đavao razdružio.

NESKLADAN BRAK

1. Teško mužu koji žene nema, a još teže tko se s đavlom veže.
2. Gdje muž ženu bije, tude sreće nije.
3. Teško onom do smrti, tko zlu ženu naprti. Nema puste ni smrti da ga iz zla isprti.
4. Dobra je žena kućni svetac, a zla gora od đavla.
5. Ni jedan pas nije kuju izija, a čovik ženu jest. (Dalmacija)
6. Sinđir-gvožđe muka je velika, tamnica je gora od sinđira, a zla žena od obojeg. (Narodna pjesma)
7. Kuku onom kome budem žena, gorit će mu kuća bez plamena. (od svađe) - (Herceg.)
8. Žena u kavgu, a muž u larmu. (Slavonija)
9. Dobra žena - sreća u njedrima, a pakosna - nesreća na vratu.
10. Muž u službi, žena u tužbi. (Daleko jedno od drugog)
11. Teško kući gdje kokoš poje, a kokot šuti.
12. Jadan vol koga krava bode.
13. Teško kući gdje mač sluša, a kudjelja zapovjeda.
14. Gizdava kesu isprazni, a cmizdrava pamet.
15. Muž nevjeran, žena nepoštena, još nezrela djeca pokvarena. (M. Pavelić)
16. Prvu ženu muž bije, druga muža.
17. Prokleta mati učila kćerku pred udaju: "Prvu godinu muči, drugu uči, treću laj pa ne prestaj!"
18. U Slavoniji sam čuo: Prve godine - Draga moja! Druge godine - Ženo moja! Treće godine - Brigo moja! Četvrte godine - Muko moja! A pete godine - Gusko moja! Tako ljubav gine kad se za drugog ne brine.
19. Dobro je kadšto pametnu ženu poslušati, a ludu nipošto, jer tad nisi nizašto. (Bosna)

POŠTOVANJE - NEPOŠTOVANJE STARIH

1. Ostali stari - ostali čuvari. Umrli stari - umrli čuvari.
2. Tko bije stara roditelja, i njega će ruka Stvoritelja.
3. Ljubi ruku smežuranu, ne mirisanu!

4. Poštuj svoje starije i tebe će tvoji mlađi!
5. Stari na pročelje, mladi na zečelje! (kod objeda)
6. Poštuj sjedine da doživiš godine!

ODGOJ DJECE

1. Kakvo žito, takav klas; kakvo zvono, takav glas; kakav otac, takav sin.
   Kakvo sjeme, takva klica; kakvo prelo, takva žica; kakva mati, takva dica.
   Kakvo gnijezdo, takva ptica; kakvi stari, takva dica.
   Kakvo brašno, takva pura; kakva mati, takva cura.
2. Ne pada jabuka daleko od stabla, ali se pokoja podaleko otkotrlja.
3. Ne pada iver daleko od klade.
4. Djetinjasta dušica - majčina dušica.
5. Djetinjasta duša miriše po majci.
6. Što stara ptica pjeva, mlada odpijeva.
7. Što nije dala mati, ne dadoše svati.
8. Gdje će vražja kokoš izleći Božjega pivca!
9. Što vrana leže, visoko ne biva.
10. Nijedna košuta nije lava okotila.
11. Dijete preveć milovano - u životu nevaljano.
12. Što oda šta palo, na to se i dalo.
13. Od koze jare, od ovce janje, a od đavla đavao.
14. Iz dobra drva i krst i lopata, a od zla ni pasje korito.
15. Iz mala se trn oštri.
16. Svijaj stablo dok je mlado! Kad ostari, puca rado.
17. Kasno karanje - gotova žalost.
18. Djeca nikad bijena - biju roditelje.
19. Koje dijete nije okusilo šibe, okusit će tamnicu.
20. Djeca presita postaju mahnita.
21. Svaka krava svoje tele liže pa ono kasnije bode.
22. Mati silovita - dijete plahovito.
23. Tko zloću bije, dušu miluje.
24. Gdje nije u kući mačke, ondje miši kolo vode.
25. Dobro se ljeto s proljeća vidi. (rani odgoj)
26. Ako dijete ne valja, karaj roditelje!

(Slijedeće poslovice kazuju da ne ovisi sve o odgoju jer djeca imaju svoju slobodu:)

27. I slatki i gorki bajami s jednog se drveta beru.
28. I slatka i gorka dinja na istoj vriježi rastu.
29. Izlegla koza dvoje jarića: jednoga kožu meću na evanđelje, drugoga na bubanj.
30. Dobru pšenicu sijao, a opet snijeti ima.
31. Tko ne liže šibe, liže štapove.
32. Ljeskova je mast ljekovita.
33. Šiba je u raju rasla.
34. Gdje nema mačke, miši gospodare.

DJETINJA ĆUD

1. Dijete čita iz očiju tko ga voli.
2. Djetinju dobrotu i pseto znade.
3. Iz kolijevke kućno sunce grije.
4. Djetinji dani suncem obasjani.
5. Dijete i naljuti i odljuti.
6. Djetetu malo treba da bude vele radosno.
7. Dijete se ne brine za sutrašnje začine.
8. Dijete mnogo pita jer malo znade.
9. Malo se hoće da dijete zaplače, al mnogo da k pameti dođe.
10. Dijete svašta hoće, al' ne zna što hoće.
11. Djetinje oči ne mile se zloći.
12. Što dijete čuje kraj ognja, govori nasred polja.
13. Svako dijete svoju snagu nosi. (Skrivenu sposobnost)
14. Po djeci se duša liječi. (Dostojewsky)
15. Kad bi cvijeće znalo govoriti, ono bi imalo djetinje glasove. (Gradište)

OBITELJSKO GOSPODARSTVO

1. ~~Muž je kući gost, a žena~~ domaćin.
2. Kuća stoji više na ženi nego na zemlji.
3. Gdje nije žene, ondje nije ni kuće.
4. Žena drži tri ugla u domu.
5. Muž kuću napunja, a žena je krasi.
6. Muž je da gradi, a žena da sadi.

7. Muž u kuću donosi, a žena k ustima prinosi.
8. Pijan muž - pohabana taraba. (=plot) Pijana žena - pregorjela tepsija.
9. Isti kruh očeva ruka stekla, majčina ruka spekla, a dječja usta potrošila.
10. Gdje je čeljad radna nije kuća gladna.

GOSTI

1. Kad su gosti u kući, svetac je.
2. Gost u domu, Bog u domu.
3. Gost je mio kad je sio.
4. Neće gost golu kost.
5. Kasni gosti glođu kosti.
6. Kakav gost, onakva mu i čast.
7. U ljeto se oko kuće roje muhe i gosti.
8. Gosti se po haljini dočekuju, a po vladanju ispraćuju.
9. Lako je gostu reći: Sjedi! - ali teško: Diži se!
10. Svakog gosta za tri dana dosta.
11. Dva dana gost, treći dan motiku u ruke!
12. Česti gosti dvore opustoše.
13. Česti pohodi cjelov gube.
14. Došao gost, razbio post. Ne zna gost što je post.
15. Uz gosta svi su ukućani gosti (bolje im se nudi).
16. Ni u brata na stan ne hodi svaki dan!
17. Kad je u kući svega dosta, ne bojim se gosta.
18. Uz mirna domaćina zadovoljni gosti.
19. Uz gruba domaćina plašljivi gosti.
20. U Ilije najmilije!
21. Ne nabijaj mi ognjište! (= ne dosađuj čestim dolaskom)
22. Kad si pozvan, ozovi se! Kad si nezvan, ne zovi se!
23. Mali lonci - mnogi gosti, soli, papri - bit će dosti!
24. Nuđenu gostu brojeni zalogaji.
25. Svaka sila prokleta, a ova blagoslovljena (kaže gost kad ga sile k stolu).
26. Nezvanu gostu mjesto za vratima.
27. Nezvan došao, sramotan otišao.
28. Ako su ti rekli: Ded pij! - nisu ti rekli: Sve popij!

29. Ako su preda te sve stavili, nije da sve potrošiš.
30. Sita gosta teško je častiti.
31. Iza mnogih gosti treba da se posti.
32. Ne meće se nova postava za svakoga gosta.

RODBINA - SVOJTA

Pozitivno

1. Teško svuda svome bez svojega.
2. Tko ne ljubi svoga brata, toga biju tuđa vrata.
3. Blago svome kod svojega.
4. Neka svoga i u gori hajduka jer se može u nevolji naći.
5. Svaka ptica k svome jatu.
6. Kud će suza neg' na oko. (Slavonija)
7. Tko rod i dom ljubi, taj poštenje ne gubi.
8. Krv nije voda.
9. Svoj k svome kad imaš kome.
10. Tko na svoga viče, i tebe se tiče.
11. Tko se na svoga tuži, i sebe ruži.
12. Nije ni on repa bez korijena. (Bez rodbine)
13. Tko nema jaka roda, studen ga s leđa bije.
14. Zato je god da se obiđe rod. (Slavonija)
15. Tuđinu se pohvali, a svome se požali.
16. Bolje ti je sa svojim gladan sjesti, nego s tuđinom za punom trpezom jesti.
17. Bliža je košulja od kaputa. (Za bližu rodbinu)
18. Zlo godište svojtu ište.
19. Svoj sa svojim i nehotice bratuje.

Negativno

20. Zaludu mi car rođak kad sam prosjak.
21. Teško ti ga punici u zetovoj ulici. (Poljice)
22. Ne uzdaj se, taste, da te zeti časte!
23. Najgore je kad te jede tvoja uš.
24. Teško meni u mom rodu ako nemam u svom domu.
25. Ništa čovjeku žalije nego kad ga bratova ruka bije.
26. Kojoj ovci njeno runo smeta, ondje nit ovce nit runa.

27. Tko izda svoje, gore će tuđe.
28. Jadan ti je čovjek na kojega njegovi psi laju.
29. Zločest strijelac suprot svojih strijelja.
30. Čuvaj ti mene od svoga, a od tuđega i sam ću se čuvati.

KUMOVI

1. Kumu čast i poštenje!
2. Poštuj kuma krsnoga kao oca drugoga!
3. Valja se pokloniti i kumovu plotu.
4. Kumče raste, i dar raste.
5. Umrlo kumče, raskide se kumstvo.
6. Kesa kuma, torba posestrima.
7. Teško kesi često kumujući, a i torbi mnogo putujući.
8. Svatovskom kumu treba lijepa riječ, ali i lijepa kesa.
9. Za kumovim stolom ko za svojim.
10. Idem u kuma, samljet će bez ujma.

SUSJEDI

1. Dobar susjed - zaštita doma.
2. Bolje imati rđavu godinu nego rđava susjeda.
3. Dobrim komšijama ni tarabe ne treba. (Bosna)
4. Uz dobra susjeda štede se postole.
5. Dobar susjed pričuva i kuću i blago oko kuće.
6. Zli susjedi uvijek u parnici.
7. Bolje izgorjeti nego između zlih susjeda živjeti.
8. Ako zla susjeda ne možeš odseliti, ti odseli!
9. Zli susjedi više gledaju u tuđe dvorište nego u svoje.
10. Zao komšija vidi što dođe, a ne vidi što otiđe.
11. Kad se dva komšije glavnjom tuku, po trećem varnice padaju.
12. Oslobodi, Bože, od vatre i od zla komšije!
13. Kad se komšinice preko plota posvade, cijelo selo načuli uši.
14. Lakše je pomiriti uzlajane pse nego posvađane susjede.

V. MLADOST - BUDUĆNOST

MLADOST

1. Mlada ljeta - nada svijeta.
2. Na mladima svijet ostaje.
3. Mlado june svud bi htjelo, samo ne pod jaram.
4. Mladu ždrebetu mrska je orma, ne da se u kola.
5. Kad se ždrebac naore, bit će krotak.
6. Mlado čeljade za svaki poso valjade.
7. Dok smo mladi - kano cvijet, nasmijan nam cijeli svijet.
8. Dok si mlad, daj se trudi, a pod starost sudi!
9. Sad su pametniji pilići nego kvočke. (Vele matere)
10. U mlađega pogovora nema. (Ne zna poreći što je krivo rekao)
11. Dok mladost vrije, srce pjeva.
12. Mladu je lakše potrčati nego promisliti.
13. Mladima su potrebnije uši nego usta.
14. Kakvo proljeće, takva ljetina; kakvo momče, takva ljudina.
15. U mlađarije brze noge, ali spora pamet.
16. Savijaj drvo dok je mlado! Kad ostari, puca rado.
17. Dok si mlad, svakom si drag, ako nisi vrag.
18. Jugovinska vedrina i mladenačka dobrina za dugo nije.

MLADIĆ - DJEVOJKA

1. Često ispod cvita zmija je sakrita.
2. Bolje slijepa nego odveć lijepa.
3. Djevojci nikoja haljina ne stoji bolje od stida.
4. Kad u srcu gori, u glavi se dimi. (Zaljubljenost)
5. Koji momak sokak mijenja, sumnjiva je taj poštenja.
6. Teško momku, koji obraza nema i djevojci, koja stida nema!
7. Misli nana, rodila je bana, a rodila seoskog bećara.
8. Da su momci oko vatre lonci, sve bi cure kuharice bile.
9. Išla cura na proštenje, izgubila poštenje.
10. GDJE NEMA STIDA, NEMA NI POŠTENJA.

MLADOST - STAROST

1. Mladost vrije, starost zrije.

2. Dok je mladost ludovala, teška starost tugovala.
3. Mlade noge brže uz brdo nego stare niz brdo.
4. Tko u mladosti ne radi, u starosti kuka.
5. Tko mlad prosipa, star prosjači.
6. Mlađemu dolikuje jezik za zube, a starijemu jezik pred zube.
7. Mlađemu prst na usta, starijemu riječ iz usta.
8. Mlađi nek pita, stariji nek odgovara.
9. Mladost isprazna, starost otužna.
10. Nit se mladost kupuje, nit se starost prodaje.
11. Mladost - ludost, starost - slabost.
12. Rasipna mladost, oskudna starost.
13. Mladost se po svijetu bani, a starost na pragu hrani.
14. Novo sito na klinu visi, a staro se u zapećak zameće.
15. Novo sito prid oči, a staro pod klupu.
16. Novo sito po lužini skače (peru ga), a starim se djeca kotrljaju.
17. Mlada šuma oganj užeže, a stara ga uzdrži.
18. Tanko pruće oganj užeže, a stara ga klada uzdrži.
19. Jedno se golobradoj, a drugo sijedoj glavi pristoji.
20. Sijedoj se glavi pokloni (poštovanje), mladoj prikloni (razumijevanje)!
21. Djetetu dudica, a starcu lulica.
22. Eh, da je mlade noge pod staru glavu staviti!
23. Pitat će starost gdje je bila mladost.
24. Starost je zlo žuđeno dok ne dođe, a mladost dobro nepoznato dok ne prođe.
25. Blago selu koje ima mudre starije i poslušne mlade.
26. Što stara ptica pjeva, mlado otpjeva.
27. Tko se ne osveti, taj se ne posveti - (kažu osvetnici). Tko se osveti, taj se ne posveti - (kažu kršćani).

ŠTO TKO SIJE - TO ĆE I ŽETI

VI. DOBROTA I ZLOĆA

kreposti i grijesi, vrline i opačine

DOBROTA - ZLOĆA

1. Tko je zao kod kuće, još je gori izvan kuće.
2. Tko je zao doma, još gori izvan doma.
3. Lako je nevaljana na zlo navratiti.
4. Bilo je vedro pa se naoblači, bilo dobro pa se izopači.
5. Samo crvi vesele se strvi. (Zli se zloći vesele)
6. Tko zlo prostre sebi, gore će meni.
7. Tko je sebi zao, drugome još gori.
8. Tko je samo sebi dobar, nije dobar.
9. Tko te jedamput ćušio, drugi put će te kolcem udariti.
10. Više zla može jedan učiniti nego tisuća popraviti.
11. U zlu selu poštena ne hvali.
12. Zao misli noću kome će danju napakostiti.
13. Sa kaline ne beru se maline.
14. Sa čička ne beru se smokve.
15. Bolje slab vid nego rđav pogled.
16. Kukolj i nesijan niče, a pšenica i sijana gine.
17. Od kriva drveta u stranu i kriva sjena.
18. Zloća se koti iza plota, a dobrota se rađa uz jecaj.
19. Čim se koza dičila, tim se ovca sramila.
20. U svakom brašnu ima mekinja, u svakom žitu ima kukolja.
21. Nije čovjek toliko zao da se ne nađe još gori.
22. Dvaput griši ko se'grihom diči.
23. Tko novac izgubi nije propao. Tko zdravlje izgubi pola propao. Tko dušu izgubi sasvim propao.
24. Bolje lud nego hud.
25. Bog mu se duše ne uplašio! (Bosna)

KREPOST - OPAČINA

1. Gdje nije dobrih, tu nema ni dobra.
2. Što su tijelu dobra jela, to su duši dobra djela.
3. Dobru čovjeku sve dobro nadođe.

4. Bogu je milo svako dobro dilo. (Slavonija)
5. Bolje ti je izgubiti glavu nego svoju ogriješiti dušu. (Narodna pjesma)
6. Ne gleda Bog na uglađeno lice, nego na čestito srce.
7. Ne čini zla pa se ne boj zla!
8. Ni zla drača neće ubosti dobra čovjeka.
9. Zna se zlato i kad padne u blato.
10. Zna se zlato i u đubretu. (Dobar među zlima)
11. Prav se smije, kriv se krije.
12. Od sreće - ljepota, od volje - dobrota.
13. Lasno je s tuđim dobrom dobar biti.
14. Krepost ne ide tako daleko da je ne bi taština pratila.
15. Krepost je u većoj pogibelji kad je pohvaljena nego kad je pokuđena.
16. Sitna hvala ohrabruje, krupna hvala zaluđuje.

POŠTENJE - NEPOŠTENJE

1. Poštenje - najjače korijenje.
2. Bez poštenja nema življenja.
3. Poštenjak - vjerovnjak.
4. Blago dobru činu na svjetlu obrazu.
5. Časna haljina sramote ne pokriva.
6. Bolja je čista duša nego puna kuća.
7. Čistu obrazu malo vode treba.
8. Čista se zlata rđa ne hvata.
9. Ne gori obraz od sunca, nego od poštenih lica.
10. Čovjek sve daje za obraz, ali obraz ni za što. (Stid)
11. Para se daje za život, a život za obraz.
12. Sve daj, ali čovještva ne daj!
13. Navik on živi ki zgine pošteno. (Kr. Frankopan)
14. Bolje je pošteno umrijeti nego sramotno živjeti.
15. Bolje je pošteno prositi nego sramotno krasti.
16. Bolje da si mrtav nego sramotan.
17. Tko nema poštenja, sramotom se diči.
18. Bolje je poštenje nego drago kamenje.
19. Čuvaj odijelo dok je novo, a poštenje dok si mlad!

20. Tko hoće časno, ne može lasno.
21. Ako neće sramota na čovjeka, ono će on na nju.
22. Obraz i novac ne mogu skupa vladati.
23. Sve prodaj, ali poštenje ne daj!
24. Teško časnom brku na sramotnom licu.
25. Nije svatko čovječan zato što se čovjekom zove.

LJUBAV PREMA BLIŽNJEMU

1. Više vrijedi šaka dobrote nego vreća mudrosti.
2. Dobre riječi ne koštaju mnogo ali čine mnogo.
3. On mi je brat koji mi je dobru rad.
4. Ako želiš ljubljen biti, moraš ljubav liti.
5. Drvo se na drvo naslanja, a čovjek na čovjeka.
6. Ljubav se ne mjeri pedljima, nego djelima.
7. Medena riječ gvozdena vrata probija.
8. Svak je tuzi i nevolji dužnik. (Treba da pomogne)
9. Milostinja od srca dopire do srca.
10. Tko siromahu daje, Bogu uzaimlje.
11. Kad višak ode sirotinji, nižak pokrije Bog.
12. Komu je hrana obilato dana, taj nek se sjeti gladnih siromaha!
13. Da je srca u bogata, ne bi bilo suza u bogalja.
14. Svoju torbu protresi i u tuđu natresi!
15. Gdje je ljubav podatna, i Bog je darežljiv.
16. Škrtost skuplja, a ljubav dijeli.
17. Milostiva ruka prima blagoslove.
18. Mržnja suze izbija, a ljubav ih briše.
19. Ne moli ni u koga što ti ne bi nikom dao!
20. Tko iskreno ljubi, izdaleka vidi. (Tuđu potrebu)
21. Tebi drago, meni milo.
22. Tebi jao, meni žao! (Suosjećanje)
23. Tko ljubav sije, ljubav će i žeti.
24. Na kapljicu meda sto se muha hvata, a na goru leda nijedna se ne da.

PRAŠTANJE

1. Zagrmi ko grom, a smiluj se ko Gospod Bog!

2. Postiti a ne prostiti malo pomaže.
3. Kad mu Bog neće ništa, prođi ga se i ti!
4. Kako ja kome, tako meni Bog!
5. Ne vraćaj žao da ne budeš zao!
6. Praštanje je osveta dobrote.
7. Tko ne zna pošteno, da mu je prošteno!
8. Tko tebe kamenom, ti njega kruhom. (Isus)
9. Uvrede valja pisati u pijesak, a dobročinstva u mramor.

MRŽNJA - OSVETA

1. Vode i zlobe nikad neće ponestati.
2. Brat bratu najdublje oči vadi.
3. Utopio bi ga u žlici vode.
4. Zlobne oči svašta vide.
5. Zlobnici imaju sitnu dušu, a krupne oči.
6. Lud je tko misli da mu nitko zla ne misli.
7. Čovjek čovjeku udica kad je napržica.
8. Bolje slab vid nego rđav pogled.
9. Tko drugom zla žudi, doma ga nađe.
10. Tko pod drugim jamu kopa, sam u nju pada.
11. Tko drugome propast snuje, svojoj kući temelj ruje.
12. Tko tuđemu magarcu zla želi, svoga doma ne dogoni.
13. Tuđoj kravi dobro misli da tvoja zdravo kući dođe.
14. Što misliš tuđem teletu, Bog će dati tvom djetetu.
15. Zlobniku se prije smrkne nego sunce zađe.
16. Tko se tuđim zlom zastire, svoga dobra ne prostire.
17. Tuđoj glavi zla ne snuj da svoju očuvaš!
18. Nemojte ih skupa pokopati, i u grobu će se počupati.
19. Vratio mu šilo za ognjilo.
20. Zao se zajam brže vraća nego dobar. Dobar se zajam vraća na ravno, a zao preko vrha.
21. Svaka je osveta od Boga prokleta.
22. Ja u Zenicu, on u zemljicu. ja iz Zenice ikada, on iz zemljice nikada. (Kaznionica u Zenici - krvna osveta)
23. Osveta se osveti već na samom osvetniku.
24. Krv se krvlju ne pere.

25. Teško je vratiti dobro, a zlo se lako vraća.
26. Osveta je vražja posveta.

KREPOSTI I SLABOSTI JEZIKA

1. Gdje je ljudi tu je razgovora.
2. Bez razgovora nema dogovora.
3. Čovjek se po besjedi pozna.
4. Jezik je zvono duše.
5. Jezik nije lopata za smeće da sve skupi što god dođe.
6. Jezik i gradi i ruši, i liječi i ranjava.
7. Gori je zao jezik nego turski mač.
8. Jezik nema kosti, a bode do kosti.
9. Pod jezikom i med i jed. S jezika i jao i žao.
10. Na jeziku med, a u srcu jed.
11. Kad u srcu gori, u glavi se dimi, a na jeziku grom.
12. Jezik se dade svijati na svaku stranu. (Prevrtljiv)
13. Nož ima jedan šiljak, a zao jezik stotinu.
14. Na jeziku još nije žulj narastao.
15. Jezičina - hajdučina!
16. Ispuštenu riječ ne stiže ni najbrži jahač.
17. Što iz usta izleti, na usta više ne uleti.
18. Što izađe iz usta, ne vraća se na usta.
19. Gora je rana od jezika nego od mača.
20. Voda svašta opere, ali pogana jezika nikada.
21. Mudra riječ svaku važe, dukat vrijedi što god kaže.
22. Mjeri i važi, pa onda kaži.
23. Ispeci pa reci.
24. Riječi se mjere, a ne broje.
25. Dobra je namišljena, no bolja je razmišljena.
26. Ne kaži sve što znaš, ali znaj sve što kažeš!
27. Jednu reci, a dvije čuj, jer imaš jedan jezik, a dva uha! Hitar budi čuti, a spor govoriti!
28. Lijepa pamet jeziku je uzda.
29. Tko manje govori, dalje mu se čuje.
30. Većma buči tko manje razloga ima.
31. Tko mnogo govori, malo mu se čuje.

32. Tko mnogo kaže, lakše slaže.
33. Lijepe riječi gvozdena vrata otvaraju.
34. Lijepe riječi čorbu ne zamaste.
35. Reci makar jednu, ali vrijednu!
36. Da se riječi kupuju, manje bi ih bilo.
37. Porani mišlju, a pokasni riječju, nećeš se kajati.
38. Tko nema uzde na jeziku, taj lako popuzne.
39. Kakvo rilo, takvo govorilo. Što tko zna, to i zja.
40. Umna besjeda pristaje sijedim vlasima.
41. Brbljivac - svakom loncu poklopac.
42. Što na um, to na drum.
43. Jedna glava - tisuću jezika.
44. Brbljivac drži riječ kao rešeto vodu.
45. Dugi jezik život skrati, a svijet pomlati.
46. Od blebetuše do klevetuše korak je razlike.
47. Lajavoj seki cjelovi rijetki.
48. Prazna tikva na vjetru svira.
49. Ti kaži Jakovu, a Jakov će svakomu.
50. Mnogi govor - brzi odgovor.
51. Tko puno govori, ili mnogo zna, ili mnogo zja.
52. Niti sve pojedi, niti sve reci!
53. Ni svakom, ni svagdje, ni svašta!
54. Tko malo umije, sve brzo izreče.
55. Ne bi ga ušutkao da mu sto uzlova na jezik svežeš.
56. Od silnih riječi zrak se ugrijao.
57. Pun riječi ko šipak koštica.
58. Govor je srebro, a šutnja je zlato.
59. Tko pametno šuti, mudro govori.
60. Bolje nijem nego brbljav.
61. Puno zna ko mučati zna.
62. Tko muči, dva uči. (Sebe i drugoga)
63. Teško je šutjeti, a još teže pravo govoriti.
64. Koja se ne reče, i ne čuje se.
65. Bolje je pokliznuti nogom nego jezikom.
66. Bolje mudro mučati, nego ludo govoriti.
67. Zubi jeziku ograda da je ne preskače.

68. Koja izleti, više ne doleti.
69. Što znadu 24 zuba, saznat će i 24 druga.
70. Tko malo govori, puno kaže, a tko puno govori, malo kaže.
71. Duboka je voda koja muči, a plitka koja buči.
72. Što tri znaju, svi znaju.
73. Riječ ide od usta do usta, dok ne dođe u pogana usta.
74. Budale s jezika ginu, a mudri jezikom pobjeđuju.
75. Govori pametno, a ne nametno!
76. Luda riječ na jedno se uho čuje, a na drugo propušta.
77. Ludoj riječi ne treba odgovora.
78. Bolje se kajati što ne rekoh nego što rekoh.
79. Gledaj da ti besjeda ne bude uvreda!
80. Pusti kozu u crkvu, a ona će odmah na pridikaonicu. (Ogovoruša!) - Slavonija
81. Koja su usta rekla, ta i porekla.
82. U lice hvala, a iza leđa podvala.
83. Kome su usta gorka, taj ne može slatko pljunuti.
84. Što prijeđe preko zuba, ode preko devet brda.
85. Oštra riječ srce užeže, a ranu ne poveže.
86. Lijepa riječ sladi, a usput gradi.
87. Ružna riječ ružnu izaziva.
88. Umna besjeda na prijesto sjeda.
89. Pas jednako laje i na poštena i na lopova.
90. Jezik za zube, pa se ne boj, golube!
91. Među svakakvim ljudima jezik za zubima.
92. Kad se jezik o jezik brusi, na klanju je ljubav.
93. Nitko ne može natkati maramu da svemu svijetu usta poveže.
94. Strijela iz luka i riječ iz usta povratit se ne može.
95. Gdje je u govoru mnogo pljeve, malo je zrnja.
96. Kad ovca bleji, izgubi zalogaj.
97. Toliko drobi da mi uši probi.
98. Iz brzorjekih usta ne padaju dukati.
99. Medena usta gvozdena vrata otvaraju. Gvozden-vrata šire usta zlata.
100. Tko govori štogod hoće, valja čuti i što neće.
101. Kraj njegova pričanja crvi bi nas rastočili. (Nikad kraja)
102. Čovjek važe koliko kaže.

103. Ne troši riječi gdje ti proći neće.
104. Jedna vrana graknu, za njom grakću sve vrane na sve strane. (govor)
105. Lonac ćeš spoznati kad zvekne, a čovjeka kad rekne.
106. Muk se ne piše, a zvuk i zidovi čuju.
107. Ne govori što ne bi htio čuti!
108. Jezik se ne daje u zajam. (Svatko za se odgovoran)
109. U mlinu se dvaput govori.
110. Gluhoj babi druga se Misa ne govori.
111. Bolje udariti nogom nego besjedom.
112. Mnogi jezici ne donose mnogo mudrosti.
113. Ova ti se pozlatila! (Mudra riječ)
114. Reci jednu, ali vrijednu.
115. Bolje je mudro mučati nego ludo govoriti.
116. Koja se ne reče, ta sebi ne čuje.
117. Govor je srebro, a šutnja je zlato.
118. Tko govori - sijač, tko sluša - žetelac.
119. Ne kaži sve što znaš, ali znaj sve što kažeš.
120. Lijepa pamet jeziku je uzda.
121. Mudra glava svaku važe, dukat vrijedi štogod kaže.
122. Umna besjeda sijedim vlasima pristaje.
123. Što nećeš pred njim, nemoj ni za njim!
124. Tko govori štogod hoće, valja čuti i što neće.
125. Na jeziku med, a u srcu jed.
126. Gora je rana od jezika nego od mača.
127. Voda svašta opere, ali pogana jezika nikada.
128. Neki prave od jezika lopatu za smeće.
129. Gdje je mnogo pljeve (praznih riječi), malo je zrnja (mudrosti).
130. Ne troši riječi gdje ti proći ne mogu!
131. Lijepe riječi kupus ne zamaste. (Traže se djela)
132. Lijepe riječi rane ne liječe. (Traži se pomoć)
133. Tko puno divani često se za jezik ujede.
134. Što pređe preko zuba, ode preko devet brda.
135. Što je bačva praznija, više se čuje.
136. Bolje ti je crkvu razoriti, već djevojci pošten glas uzeti.
137. Premeću se prahom bez olova. (Mnogo svađe bez rada)

138. Muk se ne piše, a zvuk i zidovi čuju.
139. Mučanjem se đavo muči, a razgovorom zaposliva.
140. Gdje razloga nema, tu je paljba riječi.
141. Umna besjeda na prijesto sjeda.
142. U ŠUTNJI CRNI NE MOŽE DOĆI DO RIJEČI

LAŽ - VARKA

1. Ako laž osvane, mraka ne dočeka.
2. Gdje laž ruča, tu ne večera.
3. Laž dobro ruča, ali zlo večera.
4. Gdje laž omrkne, tu ne osvane.
5. U laži su kratke noge.
6. U laži je plitko dno.
7. Lažac zna načiniti lonac, ali ne zna poklopac.
8. Lažac je svoj zanat u vražjoj školi izučio.
9. Ako laže koza, ne lažu joj rozi.
10. Tko bistru vodu muti, žedan ostaje.
11. Tko najmasnije laže, najpošteniji se prikaže.
12. Tko laže, ni svom čaći ne vjeruje.
13. Lažac ne zna kad će sama sebe prevariti.
14. Tko jedanput slaže, drugi put zaludu kaže.
15. Lašcu se ni istina ne vjeruje.
16. Lašcu ne vjeruj ni kad se zaklinje.
17. Laž se lažima braniti mora dok se lažju ne izda.
18. Laž se zavija u skute te traži krivudave pute.
19. Njemu nije vjerovati ni svaku desetu.
20. Lakomac i lažljivac odmah se pogode.
21. Lažljivac mora dobru pamet imati da laž prikrije.
22. Debela laž ne može kroz uska vrata. (Provjera)
23. Da puca glava od laži kao od toljage, jedva bi koja čitava ostala.
24. Da je raži koliko i laži, ne bi gladi bilo.
25. Laž je ružna kad je na korist, a još ružnija kad je na štetu.
26. Tko je mlad lagao, ne vjeruj mu ni u stare dane.
27. Laž je gospodski posao, a sirotinji slabo pomaže.
28. Tko mnogo laže, lako i krade.
29. Varalicu varke stižu i u klupko zapletu.
30. Rđa kvari željezo, a laž srce čovjeka.

31. Ugodna se laž u goste prima, a neugodna istina s praga se tjera.
32. Tko se lažima nakljukao, ni sam sebi ne vjeruje.
33. Masna se laž lako proguta, ali teško probavi.

Isprike lažaca (ali neopravdane)

34. Lijepa laž ima svoju draž.
35. Nitko se nije lažima udavio.
36. Za laž se carina ne plaća.
37. Ne trune jezik od laži.

LASKANJE

1. Tko te gladi, taj ti oči vadi.
2. Kome se mačka umiljava, onoga i ogrebe.
3. Tko te puno maže, il' te treba il' ti laže.
4. Ti mačka niz dlaku, a on rep u vis. (Laskanje rađa taštinu)
5. Teško onom koga svatko hvali. (Pokvarit će se)
6. Mala hvala ohrabruje, velika uzjoguni.
7. Laskavac te jednom rukom pere, drugom dere.
8. Laskanjem se dodvorio do većega hljeba.
9. Najgori su hvališe u lice, a kudiše iza leđa.
10. Hvali čovjeka gdje ne čuje, a ruži gdje čuje.
11. Pohvali dobrotu, ne hvali ljepotu! (Prvo je zaslužno, drugo je Božji dar.)
12. Neće čovjek pofaliti dokle ga ne pohvališ.
13. Tko laska silniku, ruga se pravdi.
14. Laska je maska kojom se pokrivaju niske namjere.
15. Hvali žito u hambaru, hvali ženu u mezaru (grobu).
16. Kad ga sa svih strana okadiše, pomisli da je svetac.
17. Laskavac hvali da bude i sam pohvaljen.
18. Laskom se otvaraju zemaljski dvori, ne nebeski.
19. Laskom se postaje ulizica, ne uzdanica.
20. Laskavac traži čast u tuđoj sjeni.

MARLJIVOST

1. Tko god radi, ne boji se gladi.
2. Ako tko radi, nek se i sladi!

3. U radiše svega biše, u štediše još i više.
4. U Rade do brade, u Štede do grede.
5. Da je toliko radiša koliko grabiša, sav bi svijet bogat bio.
6. O trudu žito rodi, o muci grozdovi vise.
7. Tko se poslom umori, počinak ga zagrli.
8. U radiši plamti oganj živi, u lijenčini spava mačak sivi.
9. Zemlja traži težaka, ne ležaka.
10. Svaka se ptica svojim kljunom hrani.
11. Uz velikog vola i mali ore.
12. Koji rade, njima i Bog dade.
13. Tko će jezgru jisti, mora orah zgristi.
14. Uranio, zoru prevario.
15. Veselo srce kudelju prede.
16. Nema grošića bez žuljića.
17. Nema lana bez krvavih dlana.
18. Bez truda ne daje gruda. Bez truda ne kopa se ruda.
19. Trudom niče pšenica bjelica, trudom raste slađana kapljica.
20. Radljivoj djevojci brzi svatovi.
21. Valja znati dukate kovati.
22. Dukati se dlanom kuju.
23. Bez orača i kopača nema kruha ni kolača.
24. Ti radi, a Bog će prigledati.
25. Ded se posla lati, pa će i Bog dati!
26. Gdje se trud ulaže, tu i Bog pomaže.
27. Bolje je staviti umorne ruke na siti trbuh, nego čile na gladan.
28. Bogu se moli, ali k njivi grabi!
29. Kraj povjesma ori pjesma. (Radost u radu)
30. Kome se ne lijeni, tome se zeleni (polje).
31. Što lemeš više ore, to svjetliji biva.
32. U tekućoj vodi mulj ne leži. (Rad čuva od truleži duha)
33. Mrav i pčela uče kako se teče.
34. Tečevina - marljivost posestrima.
35. Odronila mu se pleća od teških vreća.
36. Tko mnoge stvari započne, malo dovrši.
37. Tko mnogo posla prihvaća, ni jednoga ne izvrši.
38. Hrt koji dva zeca tjera, ni jednoga ne uhvati.

39. Kako sebi prostreš, tako ćeš i ležati.
40. Posao čovjeka i hvali i kudi.
41. Bolje se zahvaliti od truda nego od dangube.
42. Bolje jedan dan korisno nego stotinu u besposlici.
43. Da je radiša koliko je i grabiša, ne bi svijet nikad gladovao.
44. Vrijeme lijena pregazi, a radina ne stiže.
45. S trudom išta, bez truda ništa.
46. Gdje nema skoka, nema ni smoka.
47. Da te ljudi ne biju, dlani nek te zagriju.
48. Kako radio, onako se hranio.
49. Kako šila, onako se nosila.
50. U kovača mrke ruke, ali bijela pogača.
51. Po otkosu kosac se poznaje, a po hljebu kuharica mlada.

LIJENOST

1. U linca ni kruha ni vinca. (Slavonija)
2. Prvi k jelu, zadnji k djelu.
3. Lijenčina puka sam sebi muka.
4. Lijeni dvaput hodi, a skupi dvaput plaća.
5. Lijenčini je svaki poso planina.
6. Lijenčini prag je brdo, a plug strašilo.
7. Leni sluge zadnji k delu. Leni sluge prvi v zdelu. (Podravina)
8. Od sveg posla najteže mi je raditi. (Dalmacija)
9. Bi' ja radio, al' me ruke smetaju. (Dalmacija)
10. Sa nemara kuća se obara, sa nerada i štala propada.
11. Ljeti od hlada do hlada, zimi od jada do jada.
12. Nek zimu ne čeka tko ljeti ne tka.
13. Besposlen Alija fišeke savija.
14. Besposlen pop i jariće krsti.
15. Nije šteta da osla obadi zabadaju.
16. Da b' ne bili osli leni, u većoj bi bili ceni.
17. Da bi bil za posel, ne bi se zval osel. (Podravina)
18. Leni cucek nigdar ne vlovi zajca. (Podravina)
19. Prionuo uz posao kao čičak uz jaje. (Nikako!)
20. U lijenčine sve mudrine da pobjegne od plužine.
21. Dok se lijeni nakani, sve selo popali.

22. Nije veće dosadice od dangubice.
23. Lijenac najviše posla ima kad svane nedjelja.
24. U lijene stopalice vazda kuća nepometena. Našla neva gole grede, i gore će kako prede.
25. Lijenost čovjeka prnjama zaodjeva.
26. Lijenu težaku miši sjeme izjedu.
27. Lijenčina gubi vrijeme i gubi dušu.
28. Besposlica - vražja uzglavica.
29. Đavao pravi najbolje poslove s besposličarima.
30. Rđa gvožđe izjeda, a lijenost čovjeka.
31. Nemarnjaka ni Bog ne mari.
32. Postrada od nerada.
33. Blebetanje posla ne obavlja.
34. Lijenčina pokapa svoju sreću na dno mora.
35. Tko spi, i sreća mu spi.
36. Bez truda osta pusta gruda.
37. Neka se boljem ne nada tko bježi od rada.
38. Danguba je škola đavla paklenoga.
39. Jao Božića bez kotlića! - jadikuje lijenčina.
40. Da je tkati kao što je zjati, moralo bi se sve u svili sjati.

ŠTEDLJIVOST

1. Štednja je za kuću vrijedna.
2. Štednja je prva dobit.
3. Čuvaj bijele novce za crne dane!
4. U radiše svega biše, u štediše još i više.
5. Štediša prevrne novac tri puta, a škrtica deset puta.
6. Štedi dok je puna vreća, kasnije te izda sreća.
7. Ako ne ustigneš na vežnju, nećeš na sežnju.
8. Ako ne štediš pri vrhu, zaludu ćeš pri dnu.
9. Treba šteditи s petlje, a ne s rogalja. (vreće)
10. Godište velika usta ima, pojede sve što prima.
11. Nikad ne privrijedi tko ne prištedi.
12. Žena mužu malo vrijedi ako ne štedi.
13. Kasno je štedjeti kad ponestane.
14. Ako ne štediš dok je vreća svezana, nećeš kad je razvezana.

15. Ne davaj peći koliko zja, nego koliko grije.
16. Ne pružaj se dalje od gubera! (Ne troši preko mogućnosti!)
17. Nije ničija kesa more da se ne bi dala pregrabiti.
18. Novci su ko voda. Ne držiš li ih, ispuznu.
29. Tko ne čuva što ima, neće imati što čuvati.
20. Radinost i štedljivost imanje podiže.
21. Štednja je siromašnih blagajnica.
22. Em ne radi, em ne štedi, propast slijedi.
23. Malo vrijedi dobivati kad se ne zna sačuvati.
24. Ima više dana nego kobasica.
25. Ako ti je kesa ko bunar duboka, pregrabi se.
26. Čuvaj ljetinu za zimnicu, a troši zimnicu do ljetine!
27. Dlaka do dlake - eto bjelače. Zrno do zrna - eto pogače. Kaplja do kaplje - eto Morače. Kamen do kamena - eto palače.
28. Tko ne čuva novčiće, neće brojat dukate.
29. Tko ne čuva pare bjelice, neće imati ruspe pšenice.
30. Tko malo prezire, veliko ne dostiže. (I u imanju)
31. Tko lako smiče, malo stiče.
32. Tri zaštedi, četvrto ti dođe samo.
33. Što stiče radnja, to čuva štednja.
34. Štediša čuva da dijeli. Škrtica čuva da gleda.
35. Što je štednja sačuvala, to je ljubav podijelila.

DAREŽLJIVOST

1. Ne daje tko ima blaga, nego tko ima srca.
2. Tko drugome pomoć zaniječe, sebi je krati.
3. Tko rado daje, i Bog mu daje.
4. Tko sipa rukama, dočeka u ruke.
5. S praznom rukom nikud čovjek nije pristao.
6. Darežljiv bližnjemu ima Boga za bližnjega.
7. Budi siroti otac, pa će i Bog tebi biti!
8. Nevolja se ne liječi htijelom, nego djelom.
9. Lijepe riječi kupus ne zamaste nit rane zaliječe.
10. Tko mnogo obećaje, malo daje.
11. Tko mnogo traži, malo mu se daje. Tko malo traži, puno dobiva.

12. Ne gubi se dobro dano dobrome.
13. Ne gledaj što primaš, nego iz čijih ruku primaš.
14. Ako kuma kumu nije darovala, nije joj ni brige zadala. (Valja uzvraćati)
15. Nije dobro ni sve uzeti ni sve dati.
16. Kada daješ, muči! Kada primaš, govori!
17. Bolje je pomoć dati nego iskati.
18. I bogata baba poklonu je rada.
19. Darežljivi susjedi ne deru postola. (Idući u daleku trgovinu)
20. Dvaput daje tko brzo daje. (Bis dat qui cito dat.)
21. Dobrome darovano - skupo prodano.
22. Ono je slađe što se daje rađe.
23. Bolnu se nudi: Hoćeš? A zdravu se daje: Na ti!
24. Svaki dar traži uzdarje. Dar se uzdarju nada.
25. Badava je najjeftinije i najskuplje. (Uzdarje?!)
26. Kad kuma darivaš, brigu mu zadaješ. (Opet uzdarje)
27. Boljše jedno "Drž!" nego sto "Zemi!" (Podravina)
28. Darovanom konju ne gledaj u zube!
29. Što udijeliš sobom,otići će s tobom. (Zasluga!)
30. Jedan drugome, a Bog svakome. (Darežljiv)

SEBIČNOST

1. Samoživac divljačinom vonja.
2. Umri ja, umri vas svit. (Dalmacija)
3. Tko sve hoće, sve izgubi.
4. U mog dike oči povelike - ko u riđe kad na zob naiđe.
5. Lakomcu ni na Božić dosta.
6. Ima veće oči nego želudac. (Lakom kod jela.)
7. Za malo zemlje vade si braća oči.
8. I za malo bit će im zemlje puna usta (umrijeti će).
9. Iza psa ništa ne ostaje. (Ni iza lakomog čovjeka)
10. Svako prase ruje žilu za se.
11. Tvrdo srce tvrdu ruku ima.
12. Škrtici svatko dužnik.
13. U škrta oca kradljiva djecą.
14. Ne bi dao Bogu štapa da ubije vraga.

15. Škrti žali uže pa izgubi june.
16. Tko žali klinac, izgubi potkovu.
17. Lijeni dvaput hodi, a škrti dvaput plaća.
18. Sebičnjak goni pravdu, ma ne u svojoj kući.

LAKOMOST - ŠKRTOST

1. Nit u lakomca mjere, nit u lažova vjere.
2. Lakomac i lažljivac brzo se pogode.
3. Tko hoće cio svijet požderati, mora golema usta imati.
4. Tko sve hoće, sve izgubi.
5. Teško je kurjaku što iz grla iščupati.
6. U lakomca tri tobolca.
7. I s mrtvog ćaće skinuo bi gaće.
8. Tvrdo srce tvrdu ruku ima.
9. Svinja korito još izvana obliže.
10. Lakome oči se pri masnoj pogači krijese, a pri žutim dukatima ispadaju.
11. U mog dike oči povelike, ko u riđe kad na zob naiđe.
12. Ima veće oči no želudac. (Lakomac kod jela)
13. Lakomcu su novci sveci.
14. Lakomac bi svece za novce prodao.
15. U lakomca velike oči, a u škrtice stisnute ruke.
16. Za malo zemlje vade si braća oči, a domala bit će im zemlje puna usta. (U grobu)
17. Škrtica - svoje duše ubica.
18. Škrtici svatko dužnik, a sam sebi uznik.
19. Škrticu blago jede, a ne on njega.
20. Tvrdici škrinja ljubovca.
21. Škrtac se s blagom vjenčao.
22. Ubogu malo nedostaje, a škrtici sve.
23. Stišće stotinjarku da iscijedi hiljadarku.
24. Škrtici il' se srce okrvavi (kada daje), il' se novac ucrvavi (kad čuva).
25. Škrtica bi htio da mu se novci kote.
26. Kada škrtac što god daje, kao da zube vadi.
27. U škrta oca kradljiva djeca.
28. Ne bi dao Bogu štapa da ubije đavla.

29. Lijeni dalje hodi, a škrti više potroši.
30. Škrti žali uže pa izgubi june.
31. Samoživac divljačinom vonja.
32. Tko je škrt za blagom, siromah najveći.
33. Lijeni dvaput hodi, a škrti dvaput plaća.

RASIPNOST

1. Tko svakome u zdravlje napija, svoje zapija.
2. Tko će ka na Božić, neće ni na Božić. (Dalmacija) (Tko se gosti ko na Božić, nema ništa za Božić)
3. Tko svaki dan časti, na Božić će krasti.
4. Tko hoće svagdan lijepo, taj će za Božić slipo.
5. Tri dana pirovati, tri godine gladovati.
6. Ludi davalac mahnitu ne broji.
7. Ludi pir učiniše, mudri ga izjedoše.
8. Gdje se maste mnoga usta, bit će kuća skoro pusta.
9. Tko rasipa niz vodu, ne vraća mu se uz vodu.
10. Lasno je s tuđim se dobrom razmetati.
11. Što su stekle tuđe ruke, rasipa se bez pol muke.
12. Tko rasipa rukama, traži nogama (proseći).
13. Rasipnik dijeli da se pokaže, ne da pomaže.
14. Tko mlijeko psima prolijeva, neće ga imati za djecu.
15. Što subota rasipa, to ponedjeljak ne vraća.

ZAVODLJIVA MOĆ NOVCA

1. Novac je lovac kome i krupne zvjerke padaju u stupicu.
2. Gdje zlato gospoduje, razlog se ne čuje.
3. Kada zlato govori istina šuti.
4. Gdje dukati zveče, tu mudraci beče.
5. Gdje novac zveči, pravda ječi! (= plače)
6. Zlatne verige jače su od gvozdenih.
7. I gvozdena vrata razbi ruka zlata.
8. Gdje novac caruje, pravda robuje.
9. Novac je drag i kad ga nudi vrag.
10. Novac i đavao mirovati ne može.
11. Novci sitno zveče, ali daleko se čuju.

12. Zlatan ključić carev dvor otvara.
13. Da je srce od gvožđa, zlato bi ga rastopilo.
14. Da je srce tvrđe od kamena, opet bi ga rastopilo zlato.
15. Škrinja puna zlata - srce puno blata.
16. Tko hoće zlatno srce, nek se drži daleko od zlata!
17. Zlato srca ne pozlati, već ga okameni.
18. Obraz i novac ne mogu se skupa čuvati.
19. Zlatan mač nije za borbu.
20. Zlato ne stvara junake, nego ulizice i izdajice.
21. Ne stide se novci čađave kese. (=prljave savjesti)
22. "Gdje je blago tvoje, ondje je i srce tvoje." (Isus Krist)
23. Oj koprivo, moje rosno cveće, vrti para gđe burgija neće.
24. Pare od mrtva čine živa i od živa mrtva.
25. Novci vuku na svašta, kadšto i na vješala.
26. Kad mito sudi, pravda gubi.
27. Sudac podmićen - pravda obješena.
28. Zlato miluje oči, a pljačka dušu.
29. Ako novac nije sluga, onda je gospodar nad ljudima.
30. Drag je dukat i iz prljave ruke. (Nepošteno dobiven)
31. "Zlatnom teletu klanja se samo telad." (A. Dukić)

BOGATAŠI

1. Bogatome vele: Sjedi pa jedi!, a siromaha tjeraju: Kupi tralje, bježi dalje!
2. U jednih zlatom sja, u drugih kalom zja.
3. Jednima od svakuda siplje, drugima od nekuda kaplje.
4. Bogataša slave, siromaha dave.
5. Bogatoga drže novci, a siromaha trpež i krpež.
6. Ubog kako može, a bogat kako hoće.
7. Bogatome svak se ulagiva, a od siromaha svak se skriva.
8. Dok imaš, svačiji si. Kad nemaš, ničiji si.
9. Bolje je u kolibi pjevati nego u dvorima plakati.
10. Blago onom koji daje, a kuku onom koji izgleda.
11. Puna ruka svačija, prazna ruka ničija.
12. Ako si bogat, svakom si kriv (zavist), ako siromah, sebi si kriv.
13. Bogatstvo osili, siromaštvo poništi.

14. Bogat jede kad hoće, siromah kad može.
15. Bolje je pojata gdje se smije nego palača gdje se bije.
16. Bogatu i neprijatelj rođak, a siromahu i prijatelj tuđin.
17. S malim mala briga. S velikim velika briga.
18. Negda je paru sipa, a sada je gol ko ripa. (Dalmacija)
19. Praznoj glavi ne pomaže puna kesa.
20. Nije gospara bez dinara ni kneza bez peneza.
21. Blago bez čovještva - dan bez sunašca.
22. Nije sretan tko mnogo ima, nego tko malo treba.
23. Bolje je davati nego imati.
24. Bogato - rogato.
25. Iz pune kese rozi vire.
26. Lasno je iz puna trbuha pjevati.
27. Ja gospoja, ti gospoja, a tko će kravu musti.
28. Tko vele meda ima, i na kupus ga stavlja.
29. Tko vele masla ima, i brkove maže.
30. Kada tko ima, svatko ga prima.
31. Dok si u lasti, svak te časti.
32. Dokle groši zveče, i vino teče.
33. Gdje je papra dosta, i koprive se papre.
34. Tko vele ima, vele mu se hoće.
35. U bogataša i goveda pametna. (Laskaju mu)
36. Najela se gladnica, pa se zvala banica.
37. Gdje je blaga, ondje je i kvara.
38. Svaka dobit nije na korist.
39. Ni bogat ne jede dvjema žlicama.
40. Punu kesu đavao miluje.
41. U koga su mliječne krave, u toga i riječi prave. (Poštuju ga jer je bogat)
42. Iz punih vreća lasno je selu biti davalac.
43. Bog je bogat, a svi su ljudi siromasi.

SIROMASI

1. Što je ruha, na meni je. Što je kruha, u meni je.
2. Teško onom tko sve svoje vidi.
3. Prazna torba teža je od pune.

4. Skup je grad za dinar kad dinara nema.
5. Sirota je na piru bez kašike.
6. Prazna kesa - gotova bolest.
7. Prosjaka ne miluje ni onaj tko ga je rodio.
8. Najljuće je pseto na prosjaka. (Jer ga ljudi naljute)
9. Nije umrla baba od korbe, nego od prazne torbe.
10. Na siromaštvo svaka 'rđa prijanja.
11. Što je koristi od kule kad u njoj nije pure.
12. Ni golu mjesta, ni ubogu besjede.
13. U praznu kuću ni miševi neće. Na praznu gumnu nema mravi.
14. Išla bi baba u Rim da ima čim. (Poljice)
15. Ni osla ni posla. (Skrajnji siromah)
16. Pir siromaha sav je u pjesmama.
17. Pošao je trbuhom za kruhom.
18. Nema ni loze ni koze.
19. Zaludu široki svijet kad nemam čime putovati.
20. Teško onom kome nitko ne navidi (zavidi).
21. Prosječki bisazi vazda prazni.
22. Prosjačku torbu teško je napuniti.
23. Siromaštvo i kašalj ne dadu se sakriti.
24. Siromah i od gladi spava.
25. Uboštvo ubija čovještvo.
26. Siromah je ne tko malo ima, nego tko vele žudi.
27. Sit gladnu ne vjeruje.
28. Siromašak blag svakome je drag.
29. Iskini siromahu nogu odoše mu crijeva. (Usporedba s muhom)
30. Gola ne može sto gusara odjeti.
31. Dobro mi je, boljemu se nadam; u čem hodim, u tome i spavam.
32. Bijen zna kako boli, a siromah kako se moli.
33. Tko ništa ne ima, tužna mu zima.
34. Kud će šteta neg' na kmeta.
35. Nevolja kudjelju na tanko prede.
36. Prede Manda kudjeljicu u presvetu nedjeljicu. Nije Mandi griota jer je cura sirota.
37. Tko sirote ucvili, i njega će Bog mili.

38. Sirotinjo, i Bogu si teška, kamol' nijesi kući u kojoj si.
39. Grehota je ranu povrijediti i sirotnu rasplakati majku.
40. Bolje da te smrt prijeka digne nego suza siromaška stigne.
41. Da nije sirota, ne bi sunce grijalo.
42. Bolje malo, ali pravo, nego mnogo, ali krivo.
43. Bolje je malo s blagoslovom, nego puno s prokletstvom.
44. Ne staj sirotinji na skut da ne bi sebi na sreću!

PIJANSTVO

1. Pijanica - propalica.
2. Tko mnogo pije, za dugo nije.
3. Tko u pijanstvu, taj u sužanjstvu.
4. Pijan čovjek, krmku brat. (Nađe se u blatu)
5. Pri piću mnogom ode pamet zbogom.
6. Gore pjano nego ćoravo.
7. Nema te pameti koje neće vino zaludjeti.
8. Vino i mudroga poludi.
9. Pijan čovjek - strašilo, pijana žena - grdoba.
10. Pijanu se i voz uklanja.
11. I bratu se pjanu kloni s puta.
12. Pjana glava svinjama za kneza.
13. Pjanu se ukloni, bjesnu se pokloni.
14. Pjana glava ne nosi barjaka.
15. Bog te očuvao bijesne krave i pijane glave.
16. Tko se vinom opija, nauk ga se ne prima.
17. Pijanac pije svoje djece suze i svoje žene krv.
18. Tko je čaši prijatelj, sebi neprijatelj.
19. Pijanica tuđu djecu hrani, a svoju tamani.
20. Pamet se nije iz bačve rodila.
21. Više ih se davi u vinu nego u vodi.
22. Boca je strašan sud, od nje postaješ lud.
23. Tko u čašu rado gledi, naskoro pod stolom sjedi.
24. S pijanim puno razgovora, ali nikakva dogovora.
25. Više je ljudi umrlo od pića nego od iča.
26. Od duhana kuća popljuvana, a od vina kuća razlupana.
27. Rakija - ljudska krvopija.

28. Od rakije kuća proplakuje.
29. Od puna suda (posude) nema suda (razbora).

Kako se postaje pijanac:

30. Prva litra plaća ostale.
31. Vino liječi čašom, a ubija flašom.
32. Vino ne veli: Bježi!, nego: Sjedi!
33. Pošlo vino u točilo, pošli ljudi u ludilo.
34. Vino slatko, a grlo glatko.
35. Vino u bačvi muči, a u glavi buči.
36. Tko želi vidjeti pljoski prazno dno, imat će punu glavu.
37. Prva čaša priča, druga pjeva, treća viče, četvrta ruši, peta pod stol baca.
38. Prva je za razgovor, druga za pjesmu, treća za svađu, četvrta za tučnjavu.
39. Nije kriva čaša, nego tko iz nje pije.
40. Sreo Vinka Lozića i pretvori se u kozlića.
41. Gdje se toči, primakni se! Gdje se bije, odmakni se!
42. Vino u sudu miruje, a u glavi luduje.

Pijanstvo razotkriva istinu:

43. Što trijezan misli, to pijan govori.
44. Što pjano Ture govorilo, to trijezno učinilo.
45. Jača rakija nego kadija. (Da se prizna na sudu)
46. Pijancu ne meći lokota na usta!
47. Pijancu ne povjeravaj tajne!
48. Što trijezan poriče, pijan izriče.
49. Žena pijanca za pijanca na sprovodu reče: "Nosite ga daleko i ukopajte duboko da se ne bi vratio pa me opet mlatio!"

SVAĐA

1. Mnogo kavge, a ni za što.
2. Svađa žestoka - oči bi povadila, mržnja duboka - srca bi iskopala.
3. Kad u srcu gori, u glavi se dimi.
4. Kad jedan neće, dva se svadit neće.
5. Bolje prekasno na gozbu, nego prerano na kavgu.
6. Dva psa jednu kost bez svađe glodati ne mogu.
7. Stidljiv čovjek sebe izjeda, a druge ujeda.
8. Diže na nj kuku i motiku.

9. Uzeo ga na rovaš. (Neprestano ga kudi)
10. Iz očiju munja, iz ustiju grom.
11. Jedan nož drugim se oštri. (Dva svadljivca)
12. Slažu se kao pas i mačka.
13. Udarilo tvrdo u tvrdo pa se čuje.
14. Srdžba nikome pameti nije prosvijetlila.
15. Namjerio se na runjav nos. (Na svadljivca)
16. Napržica - svadljivica.
17. Dva bi oka u glavi zavadio.
18. I jezik se sa zubima prerиječi, gdje neće ljudi.
19. U jednoj ruci slama, u drugoj vatra - mora planuti.
20. Gdje je pčela, tu je zuke; gdje je ljudi, tu je bruke.
21. I među svecima bude oštrih riječi.
22. Srditu popu prazne bisage.
23. U srdita prosjaka prazna torba.
24. U glavi dim, a na jeziku grom. (Svađa gluposti)
25. Tko se mnogo ljuti, sama sebe muti.
26. Vruća glava ne dobiva pravde.
27. Ljut ocat i samom sudu škodi.
28. Bablje karanje ne mijesi kolače.
29. Pri najvećoj grmljavini najmanje kiše pada. (Nekorisna svadljivost)
30. Malo žuči vele meda ogrkne.
31. Bijesnom vuku velik skok, ali kratak vijek.
32. Bježi od rasrđene vrane i od rasrđene žene!
33. Sjedi s mirom i prođi se vraga, nit ga goni nit mu traži traga!
34. Bijes vučji ovcu sa psom sluči.
35. Sjedi s mirom kad ti nitko na rep nije stao!
36. Mali lončić brzo prekipi. (Mali rastom brže se ljute)
37. Kad lonac vri, ne poklapaj ga! (Ne miri srdita dok je ljut)

SLOGA - NESLOGA

1. Sloga od Boga, nesloga od Zloga.
2. Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.
3. Složna braća nove dvore grade, a nesložna stare razgrađuju.
4. Kad se bratska srca slože i olovo plivat može.

5. Tko ne drži brata za brata, taj će tuđina imat za gospodara.
6. Nejaka je rijeka svaka, kad s' u mnogo dijeli traka.
7. Kada cijelo selo skoči, medvjed se u kotlu moči.
8. Samac lovi udicom, složna braća mrežicom.
9. Više ruku više može, kad se bratski slože.
10. Gdje je sloga, tu je i pobjeda.
11. Jača su dvojica nego Radojica.
12. Sloga diže gradove, a nesloga grobove.
13. Gdje je mir i sloga, tu su blaga mnoga.
14. Što je složno, to je umnožno.
15. Zadružna kuća teče imuća.
16. Oči i uši nit se vide nit se čuju, a opet si pomažu.
17. Oko šeta za okom, a noga za nogom.
18. Gdje je razuma, bit će i sporazuma.
19. U skladu snaga biva, iz snage slava siva.
20. Sloga stiče, a nesloga rastiče.
21. Složna braća tanac (ples) vode, a nesložna noge gaze.
22. Mutna duša smutnju sije.
23. Rogoborna čeljad - gotova smutnja.
24. U ognjištu posvadište, na odrištu pomirište.
25. Iskra pala, braću posvadila.
26. Kada ptica pticu ije, u njoj jata nije.
27. Teško domu u kom sloge nije!
28. Tko sam ruča, sam i tovari.
29. Nesložna braća - propala kuća.
30. Svaki za se ko guska i prase.
31. Raskomadaj, pa vladaj! (Divide et impera!)
32. Raščvrlji, pa pričvrlji!
33. Kad se dvojica svade, treći si bradu glade. (Duobus litigantibus tertius gaudet)
34. Kad se dvojica glavnjom tuku, po trećem iskre padaju.
35. Kad se braća biju, dušmani se smiju.
36. Tko kuću svadi, s đavlom radi.
37. Dida šumom, baba drumom. (Ne slažu se)

PSOVKA

1. Tko na nebo pljuje, na obraz mu pada.
2. Tko na Boga psuje, na obraz si pljuje.
3. Mahnit pas i na zvijezde laje.
4. Psovački jezik u paklu je iskovan.
5. Psovačko grlo đavo podmazuje.
6. Psovač - đavlu brat, a bratu đavao (zavodnik).

RAT - MIR

1. Kad je rat, nitko nikom nije brat.
2. Tko rat želio, kod kuće ga imao.
3. Kud vojska prohodi, trava ne nahodi.
4. Tko sije vjetar, žanje buru. (Rat se osvećuje)
5. Teško zemlji kuda vojska prođe, a još teže kada u njoj liježe.
6. Rat - rušitelj, mir - graditelj.
7. Bog ljude stvara, a sami se biju.
8. Dugo ratovanje, teško gladovanje.
9. U miru hrast raste, a u buri lome mu se grane.
10. Što kralj ludo zarati, to narod ljuto plati.
11. Luduju banovi, plaćaju pukovi.
12. Rat kopa grobove, mir gradi stanove.
13. U boju se ne rađa, nego gine.
14. Nije lasno bojak biti i glavu sačuvati.
15. U vojsci je mnogo hvališa, a malo junaka.
16. U ratu je bolje konja vezati za neprijateljski plot nego za svoj. (Neprijatelj je svladan)
17. Svak se bije da dobije. (Pljačka)
18. Bježećem neprijatelju načini prostran put.
19. Kad neprijatelj pleća obraća, načini mu most iz zlata!
20. S golim prsima grad se ne osvaja. (Treba oružja)
21. Da u ratu svaka puška gađa, ginulo bi sve što mati rađa.
22. Da svako tane pogađa ne bi vojnik ostao živ.
23. Koji grad dođe na dogovor, blizu je predaji.
24. Dobitnoj vojsci pripravi pogaču!
25. Mačem se ne svira na gusle. (Inter arma silent Musae.)

SLOBODA - ROPSTVO

1. Teško cvijeću u podrumskoj tami i narodu kad u ropstvu čami.
2. Ni bez kruha ića, ni bez slobode žića.
3. Čovjek bez slobode - riba bez vode.
4. Bolje je s pticama u gori nego s mišima u tamnici.
5. Bolje ti je jednom poginuti nego tuđinu robovati.
6. Bolje biti mali gospodar nego veliki sluga.
7. Oro gnijezdo vrh timora vije jer slobode u ravnici nije. (Ivan Mažuranić)
8. Srce puca, puknuti ne može, da govori, govorit ne smije. (Tamnica)
9. Ako brane pjevati, ne brane plakati. (U tamnici)
10. U gajbi slavuj ne pjeva.
11. Podložnu glavu sablja ne siječe.
12. Bolje je da te dušmanin gazi mrtva nego živa.
13. Brani se dok te moćni ne objašu!
14. Sa begluka teška raji muka: tlakom radi, a znojem se hrani.
15. "Ni kriv ni dužan!" - veli sužanj.
16. Dobro promisli dok te nisu pritisli.
17. Slobodnu kozu brzo vuk izjede, a vezanu gazda zakolje.
18. Zaludu zlatna, kad je veriga. (Otmjeno ropstvo)
19. Zaludu biser oko vrata kad grlo steže. (Otmjeno ropstvo)
20. Bolje je u dobru robovati nego u zlu gospodovati.
21. Bez krvi prolića sloboda nema dobića.
22. Bolje grob nego rob!
23. Nije rob tko tuđega dvori, nego tko sebe izda. (Rob grijeha)

SELIDBA

1. Triput seliti - jedanput izgoriti.
2. Ne tjera iz kuće obilje, nego muka.
3. Čovjek ide po svijetu kao pčela po cvijetu.
4. Tko se mnogo seli, taj se ne veseli.
5. Često seljenje - kućno rasulo.
6. S trbuhom za kruhom.
7. Koji se kamen često kreće, za nj se mahovina ne prima.
8. Tuđina ga obogatila, ali ga nije usrećila.

9. U svom se zavičaju kolo igra, a u tuđini znoj lije.
10. Tko mnogo seli, nigdje korijena ne pušta.

NEDJELJA I BLAGDANI

1. Svi su dani rabotani, a nedjelja svadbenica.
2. Nedjeljica - Bogu čast, duši slast.
3. Nedjeljica - Božja stopanica.
4. Pune crkve - prazni rešti (zatvori).
5. Prazne crkve - puni rešti.

VELIKI - MALENI

1. Velike ribe proždiru male.
2. Malene rijeke gube se u velikima.
3. Pliva pada u Vrbas te izgubi svoj glas.
4. Gdje veliki konji jezde, ondje malenima trbusi pucaju.
5. Gdje velika zvona zvone, tu se mala ne čuju.
6. Teško magarcu preko kojega se konji tuku.
7. Jedni se perjem kite, a drugi se prnjama zamataju.
8. Velike lađe smiju na pučinu, a male se moraju držati kraja.
9. Gospodska molba - gotova sila.
10. Gospodska se i čuje i štuje.
11. Tko se jačem ne umoli, taj se ne obrani.
12. Gospodarevo govedo ne može u štetu uljesti.
13. Velika gospoda imaju dugačke ruke (da uzmu), a široka usta (da obećaju).
14. S malog drveta lako je voće tresti. (Izrabljivanje malenih)
15. Jačemu se valja moliti s kapom u ruci.
16. Velikima skidaju kapu, malenima skidaju glavu.
17. Tko s gospodom trešnje zoblje, repci (stapke) mu ostaju.
18. U vlastele ni vjere ni mjere.
19. Kad se tikva pokondiri misli da je pametna.
20. Kad se opanak popapuči misli da su svi ispod njega.
21. Mački je do igre, a mišu do plača.
22. Veliki požanju gdje maleni posiju.
23. Ili mačka ili mačak, zginuti će bijedni svračak.
24. Koju ruku ne možeš posjeći, valja je poljubiti.

25. I puž ima rogove, al se obranit ne može.
26. Gdje soko ruča, može i vrana večerati (ostatke).
27. Lako ti je trošit bogatome i biti jači s nejačijem.
28. Pero kopa, a motika piše. Gdje je tako, tu je naopako.
29. Orao muha ne hita, nit se lav mravima hrani.
30. Pitali deve: Je li vam težak teret? One odgovoriše: Nije, nego nam je krivo što nam je magarac vođa. (Arapska)
31. Velik turban, pod njim hodže nema. (Velik naslov, nemoćna osoba.)
32. Dostojanstvo mijenja volju, rijetko na bolju. (Honores mutant mores, sed raro in meliores.)
33. Vrana vrani očiju ne kopa.
34. Vuk na vuka ni u gori neće. (Staleška solidarnost)
35. Kad se velike ptice biju, malenima perje leti.
36. I majmun se kralju klanja, ali ga ne štuje.
37. Muha slonu naudit ne može.
38. Muha pala na medvjeda, a medvjed ka i prije. (Dalmacija)
39. Gdje će gira naudit zubatcu. (Dalmacija)
40. Gospodskom smijehu i vedru nebu ne treba vjerovat.
41. Od gospona i cigana nigdar težaka. (Podravina)
42. Što smije Plovan, ne smije Jovan.
43. Što smije pop, ne smije đak. (Quod licet Iovi, non licet bovi.)
44. Ako je prosto volu bukati, nije ovci blejati.
45. Bolest u fukare i sramota u gospode kasno se čuje.
46. Maleno je zrno biserovo, al se nosi na gospodskom grlu.

ZAHVALNOST - NEZAHVALNOST

1. Svaki dar ište uzdarje.
2. Dobro čini, dobro te i čeka.
3. Badava je i najjeftinije i najskuplje. (Traži uzdarje!)
4. Dao je Bog, ali nije imao kome.
5. Hvala ti i gdje čuo i gdje ne čuo! (Hercegovina)
6. Sit Očenaš (zahvala iza jela) đavlu oči izbija.
7. I za malo dara reci svakom hvala!
8. Od same hvale prazna je torba.
9. Vratio mu milo za drago.
10. Zahvalnost je rijedak cvijet.

11. Zahvalna usta često su puna. (Rado im se daje)
12. Nezahvalna djeca roditelja biju.
13. Ja pseto iz bunara vadim, a ono me ujeda.
14. Prase sito prevrnu korito.
15. Ja njemu u njedra, a on meni u rebra.
16. Tko vraća zlo za dobro, nikad mu sreće u kući.
17. Ja gojim zmiju u njedrima, a ona me za srce ujeda.
18. Tko nije zahvalan na orahu, nije ni na tovaru.
19. Hranio vranu, a ona mu oči iskljuvala.
20. Dokle prosi, zlatna usta nosi, a kad vraća, pleća obraća.
21. Mari Mara za pudara kad se grožđa nazobala.
22. Kad je preša: Gdje je Teša?! Kad se dijeli: Otklen, Teša?!
23. Kad je mejdan: Gdje si junače! Kad je šićar: Otklen, delijo? (Bosna)
24. Hranio sirotu sebi na sramotu (jer je nezahvalna).
25. Ti njemu udrobio u mlijeko, a on tebi u sirutku.
26. Ti njemu žitom, a on tebi pljevom.
27. Ja njemu kruhom, a on meni kamenom.
28. Stoput dobro čini, jednom ne učini - sve zaboravljeno.
29. Stoput dobro čini, jednom ne daj - ko da nikad nisi dao.
30. Koja korist od krave kad punu muzlicu prevrne. (Kad nekto daje s vrijeđanjem)
31. Čini dobro i baci ga u more! (Ne očekuj zahvale!)

VII. SAVJETI ZA ZDRAVLJE

SAVJETI ZA OČUVANJE ZDRAVLJA

1. Čistoća je pola zdravlja.
2. Nema mira bez samoće, nema zdravlja bez čistoće.
3. Kratka večera - dug život.
4. Čizma glavu čuva, a šubara je kvari.
5. U koju sobu ne ulazi sunce, ulazi liječnik.
6. Više ih pobi pretilina negoli jad.
7. Više ih pomori pun želudac nego prazan.
8. Ne pij sa žvalavim, ne sjedaj sa šugavim!
9. Od mlijeka nema boljeg lijeka.
10. Štogod nosiš - prti, štogod jedeš - drobi!
11. Dobro sažvači jer želudac nema zubi!
12. Tko raskošno kuha, i sebe skuha.
13. Više ih je od trbuha nego od mača poginulo.
14. Tko prekasno traži lijek, nek se spremi za navijek!
15. Drži se stara liječnika i mlada brijača!
16. Od milostiva liječnika osta gnojna rana.
17. Gdje nema strpljenja, nema ozdravljenja.
18. Tko bolest krije, lijeka mu nije.
19. Bog je svakoj bolesti pružio lijek, samo ga valja naći.
20. Od kuge bježi za goru, od puške za drvo.
21. Tko u srdžbi pije, za dugo ga nije.
22. Nemoć očiju laktom se liječi. (Ne dotiči ih prstima)
23. Oblači toplo, jedi malo, pij s mjerom - eto ti duga života!
24. Teško djetetu koga tri babe liječe.
25. Teško čovjeku koga liječnik hrani, a advokat brani.
26. Liječnik liječi, a Bog daje zdravlje.
27. Liječnik liječi koga zna, a Bog može svakoga.
28. Stari Kinez s 200 godina: Nikad se nisam žurio. Nikad se nisam ljutio. Nikad se nisam prejeo.

ZDRAVLJE - BOLEST

1. Bolje zdrav sluga nego bolestan gospodar.
2. Više vrijedi zdrav magarac nego bolestan mudrac.

3. Bolje ti zdrav u sirotinji nego bolestan u bogatstvu.
4. Tko je zdrav, taj godišta ne broji.
5. Bolesniku su dugi dani, a još duže noći.
6. Nema blaga vrhu zdravlja.
7. Zdravlje je veće bogatstvo od pune kese.
8. Dok je čovjek zdrav, i voda mu je slatka.
9. Žuti žutuju, crveni putuju. (Naglo umiru)
10. Bolest na konju dolazi, a na pužu odlazi.
11. Bolest nahrupi po brvi, a odlazi po niti.
12. Zdravlje se lako gubi, a teško stječe.
13. Tko mladu kožu čuva, staru ne prodaje.
14. Da se čovjek do pol vijeka čuva, kako od pol vijeka pazi, još bi pol vijeka proživio.
15. Tko zdravlje voli, rijetko oboli.
16. Bolest bolje spriječiti nego liječiti.
17. Ako bolest ne umori, a ono išteti.
18. Duga bolest čovjeka razmazi.
19. Bolest ruši konja i junaka.
20. Ne valja se protiv bolesti junačiti.
21. Teško da će sv. Đurđa poljubiti u čelo (da će proljeće dočekati).
22. Lako ti je ranu povrijediti i bolesna rastužiti.

Pripremio: o. Antun Weissberger D.I.

VIII. POSLOVICE IZ DRUGIH IZVORA

RAZNE POSLOVICE U STIHU

1. Nije bogat s puno hljeba, već onaj tko malo treba.
2. Prazne tikve morem plove, a lupeži plijen svoj love.
3. Bolje da te hulje kude, nego da ti varaš ljude.
4. Tko napast ne izbjegava, taj se i njoj pokorava.
5. Tko đavolu tamjan kadi , čestitom se svijetu gadi.
6. Svaka sila za vremena, ali trajna opomena.
7. Sloboda k'o sunce grije, al' bez sloge ni nje nije.
8. Kad nepravda kolo vodi, odzvonilo je slobodi.
9. Teško ptici bez drveta, ko ognjištu bez djeteta.
10. Tko pod sobom granu siječe, na drvetu ostat neće.
11. Tko na pijesku kuću gradi, tog čekaju samo jadi.
12. Pobjeda ti bit će cijela, snagom duha, a ne tijela.
13. Čovjek sebe kad pobijedi, pobjeda tad više vrijedi.
14. Vuk si mijenja samo dlaku, pa ma bio i u fraku.
15. Kad bogatstvo gospodari, za dušu se slabo mari.
16. Bogatašu nikad dosta, ipak praznih ruku osta.
17. Što mudrome ne doliči, budala se time diči.
18. Tko se miješa u mekinje, kad-tad pojest će ga svinje.
19. Svaka majka sebi sudi, kad pred sinom snahu kudi.
20. Tko u tuđi brak se pača, teškoga se grijeha laća.
21. Kada majka zeta kori, vlastitu si kćerku mori.
22. Da djeca u grijehu žive, najčešće su majke krive.
23. Tko se na svoj porod tuži, samog sebe time ruži.
24. Tko ugodit želi svima, taj zasluga malo ima.
25. Slabu pamet čovjek ima, kad se klanja idolima.
26. Što naučiš u mladosti, ostat će ti u starosti.
27. Taj se nije rodio, koj' bi svima ugodio.
28. Kad vlastita kuća gori, suvišni su dogovori.
29. Tko istinu propovijeda, nikad laži ne nasjeda.
30. Tko ne misli na svršetak, uzalud mu i početak.
31. Kad te mnoštvo hulja kudi, zadovoljan sobom budi.

Pripremila: M.E.B.

PIJANSTVO

1. U pijana oca - bolesna djeca.
2. Pijana žena - gotova bludnica.
3. Pijani roditelji - luda djeca.
4. Tko u svačije zdravlje pije - svoje popije.
5. Tko je u pijanstvu - taj je u sužanjstvu.
6. Tko do podne pjeva: "Vino pije Kraljeviću Marko", od podne kuka: "Jao, meni, moja mila majko!"
7. U čaši se mnogi više ljudi udavi - nego u sužanjstvu.
8. Vino i mudroga probudi. (Kineska poslovica)
9. Što u trijeznoj glavi - to u pijanu jeziku.
10. Vino i starca razigra - i babu razdraga.
11. Kod prve čaše čovjek pije vino. Kod ruge čaše vino pije vino. Kod treće čaše vino popije čovjeka.
12. Udario ga Vinko Lozić u glavu. (Slikovita izreka za pijana čovjeka)
13. A tko rakijom tugu liječi, taj ne ozdravlja od tuge nego umire od rakije. (Ivo Andrić, priča o kmetu Simanu)
14. Narodna pitalica:
    - Što pije onaj koji prinosi čašu ustima, a ruka mu drhti i noge teturaju? Odgovor: - Pije suze svoje žene i krv svoje djece.
15. Narodna pjesma:
    Oj rakijo, rako, ja te volim jako, a ti mene, rako, u jarak polako.
    Ja za tebe dadoh i srebro i zlato, a ti mene guraš u najveće blato.

(prikupio: Rozario)

OPĆE POZNATE NARODNE POSLOVICE

1. Ćelavu glavu lako je obrijati.
2. Kad bi mladost znala, kad bi starost mogla.
3. Sve za obraz, a obraz ni zašto.
4. Zaludu ti začina, kad ti nije načina.
5. Od svađe i inata nema gorega zanata.
6. Bolje je mudro šutjeti, nego ludo govoriti.
7. Besposlica - vražja uzglavica.
8. Batina ima dva kraja.
9. Drži pčele, pa ćeš jesti meda.
10. Čovjek snuje, a Bog određuje.

11. Slijepa svjetina uvijek je zao sudac.
12. Kad se bratska srca slože i olovo plivat može.
13. Više može jedan lud zapitati, nego sto mudrih odgovoriti.
14. Svatko je kovač svoje sreće.
15. Kap dube kamen ne silom već čestim padanjem.
16. Tko visoko diže nos, taj će lako ići bos.
17. Tko visoko leti, nisko pada.
18. Lončar lončaru, a kovač kovaču zavidi.
19. Bez znoja i truda, sudbina je huda.
20. Molitva i rad donijet će nam spas.
21. Tko se dima ne nadimi, taj se vatre ne nagrije.
22. Teško nogama pod ludom glavom.
23. Svaka je sila za vremena, a Božja do vijeka.
24. Ako hoćeš kako hoćeš, ali nećeš dokle hoćeš.
25. U dobru je lako biti, na muci se poznaju junaci.
26. Zlato se u vatri kuša, a čovjek u nevolji.
27. Ili kiša kiši, ili snježak prši, nek se volja Božja vrši.
28. Brza osveta, gotova šteta.
29. Tko se tuđem zlu veseli, nek se svomu dobru ne nada.
30. Pojata, gdje se smije, bolja je nego palača, gdje se plače.
31. Izgubio stid, izgubio vid.
32. Ne boj se smrti, nego zla života.
33. Poštenje je najjače korijenje.
34. Svako čudo za tri dana dosta, al sramota do vijeka.
35. Zaludu zmiju biješ, ako joj glavu ne razbiješ.
36. Ljepota je za dva dana, a dobrota za uvijek.
37. Više valja šaka dobrote, nego vreća mudrosti.
38. Teško ovcama, koje vuk čuva.
39. Tko je samo sebi dobar, nije dobar.
40. Kopriva već za mladosti peče.
41. Pomozi drugome i tebi će Bog pomoći.
42. Tko nadari neprijatelja, više zadobiva, nego da nadari prijatelja.
43. Lako je smrznutom vuku zube brojiti.
44. Bježi od onoga, tko se Boga ne boji i ljudi ne stidi.
45. Kaži mi s kim si, da znam tko si.

46. S dobrim drugom priko svita, a sa zlim ni na pir.
47. Tko se tuđim perjem kiti, taj ne može pošten biti.
48. Lisica je lukava, al joj se ipak koža prodaje.
49. Konac djelo krasi.

ŠTO GOD RADIŠ - MUDRO RADI
I MISLI NA SVRŠETAK

SADRŽAJ

Predgovor 3

I. VJERA

VJERA U PROVIDNOST I PRAVEDNOST BOŽJU
Vjera 5
Božja Providnost 5
Božja pravda 6

II. ČOVJEK

NJEGOVA ŽIVOTNA BORBA, KUŠNJE I SMRT
Čovjek 7
Pouka smrti 7
Savjest 9
Strasti - napasti 10
Đavao napasnik 11
Grešna prigoda 12
Dobro i zlo društvo 13
Navika 14
Običaj 15

III. MOLITVA

ZAHVALNE I PROSBENE MOLITVE ZA ŽIVE I MRTVE
Molitva 16
Narodne prosbene molitve 16
Zahvalne molitve 17

IV. OBITELJ

OBITELJSKI ŽIVOT, SRETAN, NESRETAN BRAK, ODGOJ DJECE
Obiteljski život 18
Otac u obitelji 19
Otac - mati 19
Skladan brak 19
Neskladan brak 20
Poštovanje - nepoštovanje starijih 20
Odgoj djece 21
Djetinja ćud 22
Obiteljsko gospodarstvo 22
Gosti 23
Rodbina - svojta 24
Kumovi 25
Susjedi 25

V. MLADOST - BUDUĆNOST

Mladost 26
Mladić - djevojka 26
Mladost - starost 26

VI. DOBROTA I ZLOĆA

KREPOSTI I GRIJESI, VRLINE I OPAČINE

Dobrota i zloća 28
Krepost - opačina 28
Poštenje - nepoštenje 29
Ljubav prema bližnjemu 30
Praštanje 30
Mržnja - osveta 31
Kreposti i slabosti jezika 32
Laž - varka 36
Laskanje 37
Marljivost 37
Lijenost 39
Štedljivost 40
Darežljivost 41
Sebičnost 42
Lakomost - škrtost 43
Rasipnost 44
Zavodljiva moć novca 44
Bogataši 45
Siromasi 46
Pijanstvo 48
Svađa 49
Sloga - nesloga 50
Psovka 52
Rat - mir 52
Sloboda - ropstvo 53
Selidba 53
Nedjelja i blagdani 54
Veliki - maleni 54
Zahvalnost - nezahvalnost 55

VII. SAVJETI ZA ZDRAVLJE

Savjeti za očuvanje zdravlja 57
Zdravlje - bolest 57

VIII. POSLOVICE IZ DRUGIH IZVORA

Razne poslovice u stihu 59
Pijanstvo 60
Opće poznate narodne poslovice 60

1) Prvo skoči onda reci: hop!
2) Izvana svetac, iznutra prokletac!
3) Tko se ruga rugoga i stigne!
4) Špotalo - dopalo!
5) Svaka metla dobro mete dok je nova
(O pridošlici koji se hoće pokazati pred ljudima

O. Antun Weissgerber DI. rođen je u Vinkovcima 22. ožujka 1921. a preminuo je u Sarajevu 4. listopada 1989. godine. Za svećenika je zaređen 1951. godine. Neumorno je radio kao profesor i odgajatelj sjemeništaraca, odnosno bogoslova u Zagrebu, u Rijeci, Đakovu i Sarajevu. Osim profesorske službe rado je ispovijedao, katehizirao, a osobito je bio poznat kao voditelj duhovnih vježbi.

Surađivao je u Glasniku Srca Isusova i Marijina i drugim katoličkim časopisima, pa tako i u Glasniku sv. Josipa lijepom pjesmom, člancima i osobito poslovicama. Imao je nakanu te poslovice izdati kao posebnu knjižicu, no preminuo je prije nego je to mogao ostvariti, pa stoga neka je ovo izdanje poslovica ispunjenje njegove plemenite želje.

O. Antun Weissgerber DI. bio je kao i njegova preminula braća o. Stanko i o. Josip član Družbe Isusove. Oni koji su ga poznavali znadu da je bio široka, dobrohotna srca i radovao se svemu što je lijepo i dobro i to je ucjepljivao u duše vjernika koje je vodio. Kao kruna njegova spisateljskog rada jest knjiga "Evo ti majke" na 430 stranica. To je veoma vrijedno djelo o Majci Božjoj, čime nas je pokojni mnogo zadužio.

Hvala dobrom ocu Antunu Weissgerberu za njegov trud, za njegov plodonosan svećenički život, a posebno hvala za ove lijepe poslovice.